

**Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
навчально-науковий інститут музичного мистецтва,
кафедра методики музичного виховання і диригування**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА»**

**(СПЕЦІАЛЬНОСТІ 025 МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО
ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ)**

Дрогобич, 2019

УДК
ББК
Б

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 6 від 19 червня 2019 р.)

Навчально-методичний комплекс дисципліни «Історія музичного мистецтва» зі спеціальності 025 Музичне мистецтво (третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти) має на меті сформувати в аспіранта розуміння музичного мистецтва як особливого способу світотворення в композиторській і виконавській практиці, виявити його вплив на процеси становлення та розвитку музикознавчої думки.

Бермес І. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Історія музичного мистецтва» зі спеціальності 025 Музичне мистецтво (третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти): Редакційно-видавничий відділ ДДПУ ім. І.Франка. Дрогобич, 2019. 75 с.

Рецензенти:

Матійчин Ірина Мстиславівна — кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання і диригування ДДПУ ім. І. Франка;

Дацюк Степан Якович — заслужений працівник культури України, директор навчально-наукового інституту музичного мистецтва, професор кафедри методики музичного виховання і диригування.

ЗМІСТ

1. Програма.....	4
2. Лекційний курс (стислий виклад).....	21
3. Плани до семінарських занять.....	44
4. Завдання для самостійної роботи.....	49
5. Питання для поточного контролю.....	52
6. Завдання для іспиту.....	59
7. Термінологічний словник.....	61
8. Рекомендована література.....	68

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

В. Л. Шаран

Підпис

19 червня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“Історія музичного мистецтва”

Галузь знань 02 Культура і мистецтво

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

Статус дисципліни – нормативна

Навчально-науковий інститут музичного мистецтва

Кафедра методики музичного виховання і диригування

Дані про вивчення дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни		Кількість годин					Курсова робота	Вид семестрового контролю	
					Аудиторні заняття						Самостійна робота	Залік
			Кредити и ЄКТС	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна Очна Вечірня	I	2	3/90	32	16	–	–	16	58	–	–	+

Робоча програма складена на основі освітньо-наукової програми та навчального плану підготовки доктора філософії.

Розробник:

доктор мистецтвознавства, професор Бермес І. Л.
 Підпис Ініціали та прізвище викладача, науковий ступінь та вчене звання

Схвалено на засіданні кафедри.

Протокол № 3 від 17 квітня 2018 р.

Завідувач кафедри _____
 Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні науково-методичної ради навчально-наукового інституту музичного мистецтва.

Протокол № 5 від 30 травня 2018 р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету.

Протокол № 6 від 19 червня 2018 р.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є осмислення музичного мистецтва як феномену, що втілює в собі смисли та цінності культури в процесі їх зародження, самоствердження, функціонування та трансформації, як особливого способу світотворення в композиторській і виконавській практиці, виявлення сутності та механізмів впливу музичного мистецтва на процеси становлення та розвитку музикознавчої думки.

Предмет: музичне мистецтво як джерело створення та функціонування теорії й історії музичної культури, жанрів та форм музики, різновидів виконавського мистецтва. Історія музичного мистецтва – галузь музикознавства – сукупність наукових дисциплін, в яких об'єктом є музичне мистецтво в його різних проявах.

Завдання:

- розкрити засади музичного мистецтва в процесі становлення та розвитку культури;
- схарактеризувати складність та неординарність музичного мистецтва як предмету вивчення;
- визначити сутність процесів, які відбуваються в сучасному музичному просторі;
- увиразнити музичний стиль як складну динамічну картину, інтегральний символ внутрішнього світу культури на різних історичних відтинках;
- осягнути смисли і цінності культури крізь призму композиторської творчості та виконавської практики;
- пізнати знакову та конструктивну грань музичної форми, закодовану в нотному тексті;
- виокремити історичний стиль як складну динамічну картину;
- збагнути унікальність музичного твору, його стильову атрибуцію;
- окреслити художньо-комунікативні параметри музичного мистецтва в контексті проблем інтерпретології;
- розкрити проблеми сучасного історичного та теоретичного музикознавства.

Заплановані результати навчання:

- поглиблення знань з історії світового й українського музичного мистецтва;
- засвоєння способів і методів осягнення музичного тексту та реалізація їх в процесі проведення музикознавчого аналізу;
- ознайомлення з фундаментальними працями, в яких осягається феномен

музичного мистецтва в просторі культури;

– виявлення ролі музичного мистецтва в часопросторі культури через трансляцію художньо-естетичних, духовних цінностей;

– визначення засадничих цілей історичного та теоретичного музикознавства на сучасному етапі.

Місце дисципліни у структурно-логічній схемі підготовки фахівців.

Навчальна дисципліна “Історія музичного мистецтва” є важливим компонентом підготовки докторів філософії спеціальності 025 Музичне мистецтво. Її вивчення допоможе збагнути сутність музики як форми художньої творчості, засади її функціонування; осмислити практику створення, виконання та сприйняття музичних творів; оволодіти новими підходами в осягненні феномену музичного мистецтва. Опанування сучасними методами музикознавчих досліджень дозволить аспірантам відкрити для себе новий художній простір.

Зміст дисципліни.

Навчальна дисципліна “Історія музичного мистецтва” визначає специфіку музичного мистецтва в історичній ретроспективі, його сучасний стан; вивчає музичні процеси задля відтворення цілісної картини розвитку музичного мистецтва, здійснення його періодизації; формує уявлення про закономірності розвитку музичного мистецтва й усвідомлення значущості музики в житті суспільства.

2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин			
	Денна форма навчання			
	Лекції	Лабор. заняття	Семінар.	СРС
<i>Тема 1.</i> Музичне мистецтво як феномен культури	2	-	2	8
<i>Тема 2.</i> Музикознавство як наука	2	-	2	8
<i>Тема 3.</i> Теоретичне осягнення музики в	2	-	2	8

Середньовіччі та епоху Відродження				
Тема 4. Музичне мистецтво епохи Просвітництва і XIX ст.	2	-	2	8
Тема 5. Проблеми розвитку музичного мистецтва XX – початку XXI ст.	2	-	2	8
Тема 6. Українське музичне мистецтво: історія та сучасність	4	-	4	8
Тема 7. Музичний жанр і музичний стиль в контексті розвитку культури	2	-	2	10
Разом	16	-	16	42

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст лекційного курсу

№ з/п	Тематичний план лекцій, їх анотації (питання, які розглядаються) та посилання на літературні джерела ¹	Кількість год.
1.	Тема 1. Музичне мистецтво як феномен культури	2
	1.1. Осягнення музики – осягнення людини – осягнення культури [12, 121–139]; [13, 15–39]; [14, 5–40]; [37, 34–45]; [48, 96–135]; [148, 62–88]. 1.2. Музика в міфологічній картині світу [151, 46–75]; [151, 98–136].	
2.	Тема 2. Музикознавство як наука	2
	2.1. Проблеми теоретичного музикознавства [30, 4–78]; [31, 6–40]; [76, 84]; [99, 21–70]; [99, 5–60]. 2.2. Питання історичного музикознавства [117, 21–72]; [118, 50–64]; [123, 805–806].	

¹ Перше цифрове позначення стосується порядкового номера за списком рекомендованої літератури; наступне (опісля коми) – відліку певних сторінок у монографії, підручнику тощо (у випадку посилання на статтю зі збірника сторінковий обсяг не вказується). Кожне нумероване посилання на джерело інформації відмежовується крапкою з комою.

3	Тема 3. Теоретичне осягнення музики в Середньовіччі та епоху Відродження	2
	3.1. Поява перших музикознавчих трактатів. Праці С. Боеція [15, 26–33]; [22, 43–56]; [121, 21–41]. 3.2. Поєднання музично-теоретичних і музично-естетичних студій із реальною творчою практикою в епоху Відродження [9, 42–54]; [36, 62–91]; [72, 237–258]; [80, 38–56]; [79, 134–171].	
4.	Тема 4. Музичне мистецтво епохи Просвітництва і XIX ст.	2
	4.1. Довідкові музичні джерела (“Музичні словники” С. Броссара, І. Вальтера, І. Маттезона, Ж.-Ж. Руссо) [15, 65–89]; [22, 289–315]; [34, 28–32]. 4.2. “Трактат про гармонію” Ж.-Ф. Рамо, підручник “Поліфонії” І. Фукса, праці з історії музики Дж. Мартіні, Ч. Берні [40, 48–86]; [40, 328–370]. 4.3. Становлення національних композиторських шкіл [11, 132–204]; [61, 130–148]; [124, 203–220].	
5.	Тема 5. Проблеми розвитку музичного мистецтва XX – початку XXI ст.	2
	5.1. Основні етапи та загальні тенденції розвитку музичного мистецтва в західноєвропейському й українському музичному просторі [39, 318–345]; [49, 4–36]; [50, 106–112]; [57, 92–130]; [55, 70–93]; [87, 228–255]; [54, 180–188]; [54, 258–262]; [89, 6–17]; [91]; [95, 35–44]. 5.2. Домінуючі напрямки музичного мистецтва [32, 136–185]; [35, 259–272]; [41, 305–384], [50, 106–112]; [98, 102–118], [149, 7–9].	
6.	Тема 6. Українське музичне мистецтво: історія та сучасність	4
	6.1. Зародження музикознавства в Україні. Музично-теоретичні та музично-історичні дослідження М. Грінченка, Б. Яворського, В. Барвінського, С. Людкевича [2, 23–40]; [27, 15–180]; [134, 4–28]; [138, 67–81]; [84, 41–49]. 6.2. Музикознавча думка 1950–1991 рр. Праці М. Гордійчука [28, 3–58]; [85, 245–253]. 6.3. Музикознавчі дослідження періоду незалежності: проблеми та перспективи [86, 53–64]; [91, 10–70]; [92, 123–161]; [133, 76–84]; [135, 25–28].	

	6.4. Стилiстична панорама української музики 1990-х рр. – початку ХХІ ст. [24, 90–97]; [56, 3–32]; [66, 35–41]; [100, 154–161].	
7.	Тема 7. Музичний жанр і музичний стиль в контексті розвитку культури	2
	7.1. Жанрова система музичної культури [41, 102–164]; [42, 88–94]; [83, 56–72]; [113, 339–357]. 7.2. Категорії музичного стилю [49, 3–30]; [66, 35–41]; [78, 31–49]; [77, 5–17].	
	Разом	16

Перелік семінарських занять

№ з/п	Тема семінарського заняття, його план та рекомендована література	Кількість год.
1.	Тема 1. Музикознавство як цілісна наукова дисципліна	2
	1.1. Функції музикознавства в музичній культурі [30, 7–69]; [38, 109–123]; [48, 57–64]; [82, 51–54]; [103, 38–51]; [117, 17–26]. 1.2. Форми і методи музикознавчої діяльності [123, 805–806]; [128, 206–230]; [131, 51–54].	
2.	Тема 2. Витоки українського музичного мистецтва	2
	2.1. Ранні форми музичного мистецтва. Українська народна музика. 2.2. Українські народні календарно-обрядові пісні та думи. 2.3. Народний інструментарій	
3.	Тема 3. Музичне мистецтво як предмет комплексного дослідження	2
	3.1. Специфіка музичного мистецтва в науковому дискурсі [23, 32–39]; [103, 41–48]; [107, 205–216]. 3.2. Музика – мистецтво інтонації, роль інтонації в творенні музичних образів [7, 21–30]; [8, 95–107]; [75, 158–172].	
4.	Тема 4. Жанр як «генетичний код» музичного твору	2
	4.1. Естетична природа жанру в музиці [149, 154–177]; [83, 41–49]. 4.2. Жанр як знак і жанр як код (за О. Комендою) [155].	

5.	Тема 5. Основні сфери прикладного музикознавства	2
	5.1. Музично-критична діяльність [155]. 5.2. Лекторська практика [156]. 5.3. Музична журналістика [155]	
6.	Тема 6. Музично-виконавське мистецтво як об'єкт дослідження українського музикознавства	2
	6.1. Теоретичні основи дослідження українського музично-виконавського мистецтва [79, 156–172]; [146, 201–214]. 6.2. Розвиток музичного виконавства в Україні [34, 146–152]. 6.3. Музично-виконавська концертна практика в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століття [153].	
7.	Розвиток музичного виконавства в Україні.	2
	7.1. Музично-виконавська концертна практика в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ століття 7.2. Інтерпретологія в системі сучасного музикознавства [147, 289–300].	
8.	Тема 8. Періодизація українського музичного мистецтва	2
	8.1. Періодизація за М. Ржевською, Б. Сютою [158]; [159].	
	8.2. Періодизації, впроваджені Л. Корній, Л. Кияновською [54, 180–188]; [54, 258–262]; [63, 121–123]; [64, 208–210]; [65, 286–290].	
	Разом	16

Зміст самостійної роботи

Номер тижня	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи для студентів денної форми навчання	Кількість год.
1, 2	Розкрити сутність музичного мистецтва в контексті розвитку культури. З'ясувати місце музики в міфологічній картині світу	6
3	Виокремити етапи розвитку музикознавства (історичного, теоретичного) як наукової дисципліни, його пов'язаність з іншими науками.	4
4	Окреслити сутність музичної діяльності та її теоретичну осмисленість в музикознавстві	4

5	Опрацювати літературу з історії розвитку музично-теоретичної думки Середньовіччя, епохи Відродження	4
6	Розкрити головні ідеї музично-теоретичних студій Середньовіччя та епохи Відродження	4
7	Виокремити особливості розвитку музики просвітницької доби	4
8	Визначити передумови становлення національних композиторських шкіл в романтичну добу	5
9, 10	Окреслити проблеми розвитку музичного мистецтва у XX ст. (західноєвропейський і український досвід), виокремити домінуючі напрямки музичного мистецтва, розкрити сутність полістилістики	6
11,12	Увиразнити історичні етапи розвитку українського музикознавства та стан його на початку XXI ст. Розкрити головні напрямки піднесення музикознавчої думки	5
13, 14	Схарактеризувати музичний жанр і його різновиди. Виокремити сутність поняття “музичний стиль” як відображення ладу пам’яток культури	5
15, 16	Підготовка до екзамену	6
Разом		58

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні дисципліни “Історія музичного мистецтва” використовуються такі методи: теоретичний – для виокремлення закономірностей музикознавчої науки в національному та західноєвропейському культурному просторі; аналітичний – для різнобічного розкриття провідних прикмет музикознавчої науки; системний – для розгляду української музикознавчої науки як диференційованої цілісності; історичний – із метою вивчення обраного предмета в його об’єктивному розвитку, обумовленому соціокультурним, загальнонауковим, мистецьким контекстами; еволюційний – для виявлення вихідних констант розвитку музикознавства на різних історичних етапах; порівняльний – для співставлення тенденцій розвитку української та західноєвропейської музикознавчої науки.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань студентів відбувається відповідно до видів навчальної роботи, які зобов'язані виконувати студенти:

- участь у семінарському занятті (доповідь на одне із питань плану заняття, доповнення до доповідей за іншими питаннями плану заняття, участь у дискусії та резюме за темою заняття);
- співбесіда з лектором (фронтальна перевірка компетентності студента);
- екзамен.

Пропущені семінарські заняття (навчання за індивідуальним планом, відсутність з причини хвороби тощо) студент зобов'язаний відпрацювати у письмовій формі (тезовий виклад відповідей за планом заняття та резюме за темою заняття), здобуваючи можливість отримати певну кількість балів.

Критерієм аналізу якості виконання письмових завдань є грамотний відбір наукової інформації з переведенням її у форму суджень, власних висновків.

Оцінювання знань методом співбесіди з лектором визначає технологія ідентифікації компетентності студента: обізнаність щодо змісту навчальної дисципліни; здатність розуміти принципи вирішення виокремлених питань музикознавчої науки; обґрунтованість, логічність, переконливість викладу матеріалу.

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Розподіл балів між видами навчальної роботи:

І семестр

Поточне оцінювання та самостійна робота		Сума $S_{пот}$	Екзамен $S_{підс}$
Практичні заняття	Співбесіда		
60	40	100	100

Дисципліна вивчається впродовж одного семестру і завершується екзаменом. Сумарна кількість балів з дисципліни знаходиться за формулою.

$$S_{сум} = 0,6 \cdot S_{пот\ сзв} + 0,4 \cdot S_{підс}$$

де $S_{пот}$ – кількість балів за поточний контроль.

$S_{підс}$ – кількість балів за підсумковий контроль (екзамен).

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Антонович М. Станислав Людкевич: композитор, музиколог. Львів: Veritas, 2007. 64 с.
2. Асташев Д. Смысловые грани феномена «музыка» в учениях Античности и европейского Средневековья: лекции по истории музыки. М.: МГУКИ, 2007. 38 с.
3. Баранова Т. К проблеме композиции в музыке и живописи Возрождения. *Эволюционные процессы музыкального мышления*. Л.: ЛГИТМиК, 1986. С. 42-54.
4. Березовчук Л. Музыка и мы. СПб: Бояныч, Бланка, 1995. 287 с.
5. Березовчук Л. Музыкальный жанр как система функций. *Проблемы музыкознания*. М., 1989. Вып. 2. С. 95–122.
6. Бонфельд М. Введение в музыкознание : учеб. пособие для вузов. М.: ВЛАДОС, 2001. 219 с.
7. Бонфельд М. История музыкознания: учебное пособие. М.: ВЛАДОСПРЕСС, 2011. 320 с.
8. Вопросы музыковедения: сборник статей. Ташкент : Фан, 1971. 199 с.
9. Галацкая В., Левик Б. Музыкальная литература зарубежных стран. М.: Музыка, 1972. 392 с.
10. Герасимова-Персидська Н. Нове в музичному хронотопі кінця тисячоліття. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Київ, 1998. Вип. 28. С. 32–39.
11. Герасимова-Персидська Н. XXI століття і musica mundana. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. 2008. № 1. С. 90–97.
12. Герцман Е. Античное музыкальное мышление. Л.: Музыка, 1986. 224 с.
13. Герцман Е. Пифагорейское музыкознание. Начала древнегреческой науки о музыке. СПб: Гуманитарная академия, 2003. 384 с.
14. Глушук Т. Сильові процеси в інструментальному виконавстві другої половини ХХ століття: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції “Кобзарство в контексті становлення української професійної музичної культури”. К., 2005. С. 148–153.
15. Гуляницкая Н. Руководство к изучению основ музыковедения. М.: РАМ им. Гнесиных, 2004. 78 с.

16. Демченко А. Введение в музыковедение. Саратов: Pan-Art, 2002. 40 с.
17. Друскин М. Зарубежная музыкальная историография. М.: Музыка, 1994. 64 с.
18. Евдокимова Ю., Симакова Н. Музыка эпохи Возрождения. М.: Музыка, 1982. 252 с.
19. Закс К. Музыкальная культура Египта. *Музыкальная культура Древнего мира*. Л., 1937. С. 134–154.
20. Земцовский И. Текст – Культура – Человек: опыт синтетической парадигмы. *Советская музыка*. 1982. № 8. С. 34–45.
21. Зихра А. Музыковедение и новые методы научного анализа. *Интонация и музыкальный образ*. М.: Музыка, 1965. С. 9–35.
22. Зінська Т. Музично-виконавське мистецтво в соціокультурному просторі України кінця XX – початку XXI століття: автореферат дис. ...канд. мист. 26.00.01. К., 2011. 18 с.
23. Зінська Т. Особливості функціонування музичного виконавства в соціокультурному просторі України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку* : зб. наук. праць. Рівне : РДГУ, 2010. Вип. 16. С. 146–152.
24. Зінкевич О., Чекан Ю. Музична критика. Теорія та методика : навч. посібник. Чернівці : Книги – ХХІ, 2007. 424 с.
25. Калениченко А. Напрями, стилі, течії та естетичні ситуації в українській музиці. *Українське мистецтвознавство*. К.: ІМФЕ, 2009. Вип. 9. С. 106–112.
26. Карцовник В. О невменной нотации раннего Средневековья. *Эволюционные процессы музыкального мышления*. Л.: ЛГИТМиК, 1986. С. 21–41.
27. Катрич О. Поняття стильового «архетипу» в композиторській та виконавській творчості. *Київське музикознавство*. Вип. 2. К, 1999. С. 123–129.
28. Кашина Н. Жанр как эстетическая категория. М.: Знание, 1984. 64 с.
29. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури XIX – XX ст. Тернопіль: Астон, 2000. 340 с.
30. Кияновська Л. Українська музична культура: навч. посібник. К.: ДМЦНЗКМ, 2002. 160 с.
31. Козаренко О. Українська національна музична мова: генеза та сучасні тенденції розвитку: дис. ...доктора мист. К., 2001. 387 с.
32. Кононова М. Виконавська рефлексія як об'єкт дослідження сучасного музикознавства. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. К., 2012. Вип. 103. С. 38–48.

33. Корній Л., Сюта Б. Історія української музичної культури: підручник. К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. 736 с.
34. Корній Л., Сюта Б. Українська музична культура. Погляд крізь віки. К., 2014. 608 с.
35. Кремлев Ю. Интонация как образ в музыке. *Интонация и музыкальный образ*. М.: Музыка, 1965. С.35–52.
36. Крусь О. Історія української музики ХХ століття. Луцьк: Надстир'я, 1997. 82 с.
37. Курченко А. Музыкаведение: история, теория, творчество: сб. ст. /Под ред. М. Сидорова. М.: МГУКИ, 2014. 154 с.
38. Курышева Т. Музыкальная журналистика и музыкальная критика: учеб. пособие. М.: Владос-Пресс, 2007. 294 с.
39. Курышева Т. Что такое прикладное музыкаведение? *Музыкальная академия*. 1993. № 4. С. 160–163.
40. Мартынов И. Зарубежная музыка XVIII – начала XIX века. М.: Музыка, 1976. 186 с.
41. Медушевский В. Интонационная форма музыки. М.: Музыка, 1993. 254 с.
42. Мельник Л. Музична журналістика: теорія, історія, стратегії. На прикладах із щоденної преси Львова від початків до сьогодення: монографія. Львів : ЗУКЦ, 2013. 383 с.
43. Михайлов М. Стил в музыке. Л.: Музыка, 1981. 284 с.
44. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации. К., 2012. 272 с.
45. Музыкальная культура Древнего мира /Авт. вступ. статьи и ред. проф. Р. Грубер. Л.: Музгиз, 1937. 256 с.
46. Музыкальная эстетика западноевропейского Средневековья и Возрождения. М.: Музыка, 1966. 574 с.
47. Назайкинский Е. Стил и жанр в музыке: учебное пособие. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. 248 с.
48. Немкович О. Основні тенденції розвитку української музикознавчої науки в 1960–1980-ті рр. *Теоретичні та практичні питання культурології*. Мелітополь, 2004. Вип. 15. С. 3–16.
49. Немкович О. Українське музикознавство ХХ ст. як система наукових дисциплін. К. : ТОВ “Вид-во “Сталь”, 2006. 534 с.
50. Опанасюк О. До питання стильової структуризації європейської музики ХХ – початку ХХІ століть. *Мистецтвознавчі записки*. К.: Міленіум, 2011. Вип. 19. С. 35–44.

51. Опанасюк О. Структуральне буття культур: історичний, метаісторичний та езотеричний. *Ставропігійські філософські студії*. Львів: Ставропігійон, 2008. Вип. 2. С. 46–65.
52. Орлова Е. Интонационная теория Асафьева как учение о специфике музыкального мышления. М.: Музыка, 1984. 301 с.
53. Основы теоретического музыкознания : учеб. пособие /Под ред. М. Ройтерштейна. М.: Академия, 2003. 272 с.
54. Попова Т. Музыкальные жанры и формы. М.: Госмузиздат, 1954. 384 с.
55. Ревенко Н. До питання визначення тенденцій розвитку музичного мистецтва України 80-90-х років ХХ століття. *Актуальні проблеми історії та практики художньої культури*. Вип. 14. К.: Міленіум, 2005. С. 154–161.
56. Редя В. Лекторський практикум музикознавця: хрестоматія. К.: НАКККіМ, 2015. 136 с.
57. Ржевська М. На зламі часів. Музика Наддніпрянської України першої третини ХХ століття у соціокультурному контексті: монографія. К.: Автограф, 2005. 352 с.
58. Розеншильд К. История зарубежной музыки. Изд. 4-е. М.: Музыка, 1969. 544 с.
59. Смирнова Т. Жанр как эстетическая категория. *Музыкальное мышление: сущность, категории, аспекты исследования*: сборник статей /Сост. Л. Дыс. К.: Музична Україна, 1989. С. 68–74.
60. Сохор А. Музыка как вид искусства. М.: Музыка, 1970. Изд. 2-е. 192 с.
61. Сохор А. Теория музыкальных жанров: задачи и перспективы. *Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров*. М.: Музыка, 1971. С. 292–309.
62. Сохор А. Эстетическая природа жанра в музыке. *Вопросы социологии и эстетики музыки*. Л.: Сов. композитор, 1981. Т. 2. С. 231–293.
63. Суханцева В. Музыка как мир человека. (От идеи вселенной – к философии музыки). К.: Факт, 2000. 176 с.
64. Уколова В. Последний римлянин «Бозций». М.: «Наука» 1987. 160 с.
65. Холопова В. Музыка как вид искусства: учебное пособие. М.: Лань, Планета музыки, 2014. 320 с.
66. Холопова В. Теория музыки: мелодика, ритмика, фактура, тематизм: учебное пособие. СПб: Лань, 2010. 367 с.
67. Цыпин Г. Музыкально-исполнительское искусство: теория и практика. СПб.: Алетейя, 2001. 320 с.

68. Цыпин Г. Музыкант и его работа: Проблемы психологии творчества. М.: Сов. композитор, 1988. 382 с.
69. Шаповалова Л. Апология когнитивного музыковедения. *Мир музыки*. Баку: Издание Бакинской консерватории, 2013. № 1. С. 49–55.
70. Шаповалова Л. Духовная реальность музыкального произведения. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. Вип. 40. Харків : Видавництво «С.А.М», 2014. С. 3–12.
71. Шаповалова Л.В. Интерпретология как интегративная наука. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики*. Х.: ХУКіМ ім. І. Котляревського, 2013. Вип. 46. С. 289–300.
72. Шип С. Музична форма: від звуку до стилю. К.: Заповіт, 1998. 364 с.
73. Шип С. Музичний жанр в методологічному аспекті. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Культурологічні проблеми української музики (наукові дискурси пам'яті академіка І. Ф. Ляшенка. К., 2002. С. 154–177.
74. Щербакова А. Музыка и человек в созидании пространства культуры: монография. М.: РГСУ, 2011. 322 с.
75. Эко У. Эволюция средневековой эстетики. СПб.: «Азбука-классика», 2004. 288 с.
76. Юнг К. Душа и миф: Шесть архетипов. М.: ЗАО «Совершенство», 1997. 382 с.
- Додаткова:**
77. Античная музыкальная эстетика /Ред. В. Шестаков. М.: Музгиз, 1960. 304 с.
78. Архимович Л., Гордійчук М. М. Лисенко. Вид. 3-є. – К., 1992. 253 с.
79. Асафьев Б. Музыкальная форма как процесс. Л.: Музыка, 1971. 376 с.
80. Белза І. Б. М. Лятошинський. К.: Мистецтво, 1947. 62 с.
81. Бэлза И. Исторические судьбы романтизма и музыка: Очерки. М.: Музыка, 1985. 255 с.
82. Бонфельд М. Музыка: язык или речь? *Музыкальная коммуникация*: сб. научных трудов. Серия: Проблемы музыкознания. СПб, 1996. Вып. 8. С. 15–39.
83. Борис Николаевич Лятошинский: сб. статей /Сост. М. Копица. К., 1987. 184 с.
84. Булат Т. Микола Лисенко. К.: Музична Україна, 1973. 107 с.
85. Бялик М. Л. Ревуцький: Риси творчості. К.: Музична Україна, 1973. 200 с.

86. Бялик М. Л.Н.Ревуцкий. Л.: Советский композитор, 1979. 165 с.
87. Витвицький В. Максим Березовський: життя і творчість. Джерзі Сіті : Вид-во М. П. Коць, 1974. 95 с.
88. Всеобщая история музыки /Авт.-сост. А. Минакова, С. Минаков. М.: Эксмо, 2009. 568 с.
89. Грінченко М. Історія української музики: монографія /Під ред. І. Соневицького. Нью-Йорк: Український музичний інститут, 1961. Вид. 2-е. 192 с.
90. Гордійчук М. Микола Леонтович. К.: Музична Україна, 1974. 61 с.
91. Зинькевич Е. Метафори музикального постмодерна. *Искусство XX века: уходящая эпоха?*: сб. статей /Сост. и ред. В. Валькова, Б. Гецелев. Нижний Новгород : НГК им. М. И. Глинки, 1997. Т. 2. С. 259–272.
92. Искусство в системе культуры /Сост. и отв. ред. М. Каган. Л.: Наука, 1987. 272 с.
93. История зарубежной музыки: начало XX века – середина XX века: учебник для музыкальных вузов. СПб: Композитор, 2001. Вып. 6. 625 с.
94. История европейского искусствознания. От Античности до конца XVIII века /Отв. ред. Б. Виппер, Т. Ливанова. М.: Музыка, 1963. 435 с.
95. История мировой музыки. Жанры. Стили. Направления /Авт.-сост. А. Минакова, С. Минаков. М.: Эксмо, 2010. 564 с.
96. Історія української музики: в 6 т. /Відпов. ред. М. Гордійчук. К.: Наукова думка, 1989. Т. 1: Від найдавніших часів до середини XIX ст. 448 с.
97. Історія української музики: в 6 т. /Ред. колегія Т. Булат та ін. К.: Наукова думка, 1989. Т. 2: Друга половина XIX ст. 464 с.
98. Історія української музики: в 6 т. /Ред. колегія М. Загайкевич, А. Калениченко, Н. Семененко. К.: Наукова думка, 1990. Т. 3: Кінець XIX - початок XX ст. 424 с.
99. Історія української музики: в 6 т. /Ред. колегія Л. Пархоменко, О. Литвинова, Б. Фільц. К.: Наукова думка, 1992. Т. 4: 1917 – 1941. 616 с.
100. Казанцева Л. Полистилистика в музыке. Казань: КГК, 1996. 36 с.
101. Кияновська Л. Мирослав Скорик: творчість мистця у дзеркалі епохи: монографія. Львів: Сполом, 1998. 216 с.
102. Кияновська Л. Син сторіччя Микола Колесса: монографія. Львів: Вид-во НТШ, 2003. 378 с.
103. Корній Л. Історія української музики (від найдавніших часів до середини XVIII ст.). Київ–Харків–Нью-Йорк, 1996. Ч. 1. 314 с.
104. Корній Л. Історія української музики. Друга половина XVIII ст. К.–Х.: Вид-во М. П. Коць, 1998. Ч. 2. 387 с.
105. Корній Л. Історія української музики. Кінець XIX – початок XX ст.

Київ–Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, 2001. Ч. 3. 480 с.

106. Коханик І. Проблема музикального стилю і стилеобрання в контексті постмодернізму. Науковий вісник Одеської держ. муз. академії ім. А. Нежданової: музичне мистецтво і культура. Одеса, 2003. Вип. 4. Кн. 2. С. 35–41.

107. Лігус О. Теоретичні аспекти співвідношення музичного стилю і жанру. *Вісник КНУКІМ*. 2016. Вип. 35. С. 129–137.

108. Лісецький С. Лев Миколайович Ревуцький. К.: Наукова думка, 1989. 184 с.

109. Медушевський В. Музикальна наука: Какою їй бути сьогодні? *Советская музыка*. 1988. № 11. С. 84.

110. Медушевський В. К проблемі сущності, еволюції і типології музикальних стилів. *Музикальний сучасник: збірник статей* /Редкол.: В. Задерацький і др. М.: Советський композитор, 1984. Вип. 5. С. 5–17.

111. Михайлов М. Стиль в музиці. Л.: Музика, 1981. 262 с.

112. Москаленко В. Лекції по музикальній інтерпретації. К., 2012. 272 с.

113. Немкович О. Микола Грінченко і становлення національної композиторської школи в Україні. *Народна творчість та етнографія*. К., 1997. № 4. С. 41–49.

114. Немкович О. Музично-історична спадщина М. Гордійчука в контексті українського музикознавства другої половини ХХ ст. *Українське музикознавство*. К. : НМАІ ім. П. І. Чайковського, 2000. Вип. 29. С. 245–253.

115. Немкович О. Науковий доробок А. Мухи в контексті українського музикознавства другої половини ХХ – початку ХХІ ст. *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. праць. К.: ДАКККіМ, 2003. Вип. 3–4. С. 53–64.

116. Павлишин С. Музика двадцятого століття : навч. посібник. Львів: БаК, 2005. 232 с.

117. Пархоменко Л. Кирило Григорович Стеценко. К.: Музична Україна, 1973. 265 с.

118. Рагс Ю. Теоретичне музикознавство. М.: ГМПИ ім. Гнесиних, 1983. 64 с.

119. Холопов Ю. Ладова теорія Б.Л.Яворського. *Музикально-теоретичні системи*. М., 2006. С. 375–394.

120. Шип С. Теорія художественних стилів: учеб. пособие. Одеса: Науковець, 2007. 32 с.

8. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

121. Дьячкова Е. Между действием и медитацией: украинская музыка 90-х. [Электронный ресурс] Режим доступа: http://www.niurr.gov.ua/ru/ukr_rus/bulletin_4/dyachkova.htm

122. Коменда О. Поняття жанру в сучасному музикознавстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39411/11-komenda.pdf?sequence=1>

123. Сучасна українська академічна музика (М. Скорик, В. Сильвестров та ін.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lektsii.net/1-87965.html>

124. Сюта Б. Українська музика молодії генерації композиторів [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http://www.musica – ukrainica. odessa.ua/_main.html](http://www.musica-ukrainica.odessa.ua/_main.html)

ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС (стислий виклад)

Тема 1. Музичне мистецтво як феномен культури.

1. Осягнення музики – осягнення людини – осягнення культури.
2. Музика в міфологічній картині світу.

Література:

1. Березовчук Л. Музыка и мы. СПб: Бояныч, Бланка, 1995. 287 с.
2. Земцовский И. Текст – Культура – Человек: опыт синтетической парадигмы. *Советская музыка*. 1982. № 8. С. 34–45.
3. Суханцева В. Музыка как мир человека. (От идеи вселенной – к философии музыки). К.: Факт, 2000. 176 с.
4. Щербакова А. Музыка и человек в созидании пространства культуры: монография. М.: РГСУ, 2011. 322 с.
5. Юнг К. Душа и миф: Шесть архетипов. М.: ЗАО «Совершенство», 1997. 382 с.

Інформаційний блок:

Дослідження феномену музичного мистецтва – складний процес, оскільки музика – простір, у якому народжується знання-переживання, синхронно діють емоція й інтелект, думка збагачується почуттям.

Музика – об’єктивне явище людської культури, предмет науково-теоретичного пізнання. Сучасний стан музичної теорії та практики вимагає ґрунтовного вивчення історії їх становлення та розвитку задля розширення та поглиблення теоретичних і практичних знань про музику, розуміння тих шляхів і механізмів, за допомогою яких твориться музика, відбувається еволюція її форм і змісту, вплив на людину, суспільство та культуру.

Музичне мистецтво – феномен, який безперервно динамічно розвивається, володіє здатністю випереджати, передбачати події, що визрівають в соціумі. Складність аналізу феномену музичного мистецтва полягає в тому, що рефлексії про музику включають роздуми про таємницю творчості,

формування художнього простору культури в усі часи й у всіх народів, пов'язані з людиною, її унікальним обдаруванням.

Музичне мистецтво – складноорганізована система, що постійно знаходиться в стані «рухомого спокою» (О. Лосев). Це визначає необхідність неперервного розвитку та вдосконалення музично-пізнавального процесу.

Музичне мистецтво – особливий спосіб осягнення світотворення, багатомірний світ, що поєднує в собі чимало оригінальних авторських мікрокосмів.

Осягнення музики – спосіб, за допомогою якого інтегрується індивідуальне в певну соціально-культурну структуру, водночас – і спосіб включення в індивідуальну музичну практику (переживання, сприйняття, судження). Це і психологічний процес проникнення в світ музики крізь призму її впливу на емоційну сферу людини.

Міф – основа формування та розвитку музики. Музика – засіб вираження й трансформації міфу, невід'ємна частина людського життя, специфічна форма світовідчуття та світорозуміння. У міфі зафіксовані несвідомі, ірраціональні, містичні, релігійні рівні ставлення людини до світу. Побутує думка, що містичне начало в історії культури передує художньому. Сучасні вчені стверджують, що «серед нових тенденцій, які проявили себе на межі тисячоліть в духовній культурі суспільства, одна з найбільш цікавих і загадкових – значна активність глибинних міфологічних шарів свідомості»².

Створюючи міф як певне ідеальне пояснення світу, вибудовуючи особливі міфологічний час і простір, давня людина вже виступає як творець і творіння культури, позаяк народження міфу – це процес «світомоделювання» (М. Каган), в якому час і простір взаємопов'язані. Нерозривний зв'язок міфу та міфотворчості, як феномену культури, відображає творчу сутність людини та музичного мистецтва, що існують в єдиному художньому просторі, дає змогу стверджувати про їхню взаємодію.

² Наыдыш В. Философия мифологии. М., 2002. С. 7.

Архетипи, зафіксовані в міфах – опертя духовного розвитку як основи творчості, джерело художньої комунікації між різними культурами; ключ, який пояснює позачасовість мистецтва. Сьогодні відзвуки музики, що звучала в давнину, знаходимо в міфах і легендах, прислів'ях і приказках, притчах і загадках, які збереглися в різних національних культурах. Інтерес до мистецтва наших далеких предків упродовж всієї історії музичного мистецтва пов'язаний із бажанням знайти ті вічні смисли та цінності, які музика як їх носій зберігає у віках.

Тема 2. Музикознавство як наука.

1. Проблеми теоретичного музикознавства.
2. Питання історичного музикознавства.

Література:

1. Бонфельд М. История музыкознания: учебное пособие. М.: ВЛАДОСПРЕСС, 2011. 320 с.
2. Демченко А. Введение в музыкознание. Саратов: Рап-Art, 2002. 40 с.
3. Гуляницкая Н. Руководство к изучению основ музыковедения. М.: РАМ им. Гнесиных, 2004. 78 с.
4. Основы теоретического музыкознания : учеб. пособие /Под ред. М. Ройтерштейна. М.: Академия, 2003. 272 с.
5. Холопова В. Теория музыки: мелодика, ритмика, фактура, тематизм: учебное пособие СПб: Лань, 2010. 367 с.

Інформаційний блок:

Музикознавство – система об'єктивних знань про музику та музичну культуру, сукупність наукових дисциплін, в яких об'єктом вивчення є музичне мистецтво в його різних проявах. Це наука, що вивчає музику як особливу форму художнього осягнення світу в її визначеній соціально-історичній обумовленості, взаємозв'язки з іншими видами художньої діяльності та духовної культури суспільства.

Теоретичне музикознавство досліджує такі аспекти: способи відображення дійсності в музиці, головні закономірності музики, що усталилися в процесі її історичного розвитку; композиційні прийоми та засоби тощо. Окремі елементи музики вивчають такі музично-теоретичні дисципліни, як теорія музики, гармонія, поліфонія, аналіз музичних форм і ін. До галузі теоретичного музикознавства відносяться також дисципліни, що розробляють принципи музичного виконання (сольного та хорового співу, диригентського мистецтва, гри на музичних інструментах) і розвитку музичного слуху (сольфеджіо).

Історичне музикознавство має на меті відтворення цілісної картини розвитку музичної культури в соціокультурному контексті, тісному взаємозв'язку різних її аспектів. Історія музики окреслює хід та періодизацію її історичного розвитку, характеризує стилі та жанри, вивчає інструментарій, концертно-виконавську та видавничу діяльність, а також біографії діячів музичного мистецтва. Поряд із загальною історією музики, історичне музикознавство включає й історію музики окремих народів і країн, жанрів і форм музики (напр., опери, симфонії, сонати), видів виконавського мистецтва (піаністичного, скрипкового, хорового та ін.), окремих сфер музикознавства (напр., історія вчення про гармонію).

В останні 20–25 років розвинулися й інші напрямки музикознавчої науки: історія і теорія музичного виконавства, музичні психологія, соціологія, культурологія.

Тема 3. Теоретичне осягнення музики в Середньовіччі та епоху Відродження.

1. Поява перших музикознавчих трактатів. Праці С. Боеція.
2. Поєднання музично-теоретичних і музично-естетичних студій із реальною творчою практикою в епоху Відродження.

Література:

1. Баранова Т. К проблеме композиции в музыке и живописи Возрождения. *Эволюционные процессы музыкального мышления*. Л.: ЛГИТМиК, 1986. С. 42-54.
2. Евдокимова Ю., Симакова Н. Музыка эпохи Возрождения. М.: Музыка, 1982. 252 с.
3. Карцовник В. О невменной нотации раннего Средневековья. *Эволюционные процессы музыкального мышления*. Л.: ЛГИТМиК, 1986. С. 21-41.
4. Музыкальная эстетика западноевропейского Средневековья и Возрождения. М.: Музыка, 1966. 574 с.
5. Уколова В. Последний римлянин «Боеций». М.: «Наука» 1987. 160 с.
6. Эко У. Эволюция средневековой эстетики. СПб.: «Азбука-классика», 2004. 288 с.

Інформаційний блок:

Зміни, що відбулися в музикознавстві на межі античності та середньовіччя, характеризуються появою двох протилежних світоглядних парадигм і пошуком компромісу між ними, основи якого вже заклали гностики, апологети, каппадокійські «отці церкви» і Августин Блаженний.

Середньовічними теоретиками музика розумілася не як мистецтво, а, передусім, як наука. Саме це зумовлює специфічні особливості музичної естетики Середньовіччя. Чимало теоретиків того часу вважали, що музика – це наука про правильну модуляцію, тобто про правильний спів. Музика розглядалася як одна з галузей математичних знань, поряд із арифметикою, геометрією, астрономією, і розумілася як наука про числа.

Основні досягнення античного музикознавства було відображено в трактаті римського філософа і вченого С. Боеція «Про музику», що мав значний вплив на розвиток середньовічної теорії музики. У середньовічній Європі музикознавство було, головним чином, підпорядковане богослужбовій практиці, потреба в музичній освіті спричинила появу численних музикознавчих робіт. Важливим досягненням Середньовіччя було виникнення

системи сольмізації і закладення основ нотного письма (Гукбальд, Гвідо д'Ареццо і ін.).

У С. Боеція – «отця середньовіччя» – компроміс виявляється в еклектичності, в тому, що він, із одного боку, в дусі язичницької традиції, бачить в філософії богиню-цілительку, здатну дати людині втіху та щастя, з іншого, пізнає в Бозі особистість, правителя всесвіту. Ці мотиви вже ближчі християнству, ніж язичництву, ідеї і мудрість якого Боецій намагається змусити служити новій духовній епосі.

Боецій підсумував досягнення античної науки про музику, заклав світоглядні основи європейської музичної культури, сформував принципи музичної парадигми, котрі залишаються стабільними, усталеними навіть на тлі природного динамічного розвитку музичного мистецтва, формують світоглядні параметри музикознавства та музичної практики Середньовіччя та Відродження.

Сутність цієї теорії полягає в тому, що, відповідно до Боеція, існує три види музики. «Перша, це музика світова (*mundana*), друга – людська (*humana*), третя – заснована на тих чи інших інструментах (*instrumentalis*), як-от: кіфарі, флейтах і ін. , що наслідують кантилену»³.

Такий теоретичний поділ музики на три види (світову, людську та інструментальну) передбачав три напрямки її дослідження. Перший із них був пов'язаний із вивченням і тлумаченням музики як універсального, космічного явища, яке існує настільки ж об'єктивно, як об'єктивний світ. Він передбачав натурфілософське сприйняття музики, яке в Середньовіччі прекрасно поєднувалося з християнською ідеєю божественного творіння досконалого і гармонійного світу. Другий – акцентував увагу на суб'єктивному, індивідуальному звучанні музики та її сприйнятті людиною, він відкривав шлях до вивчення природи музичної творчості, її психології, почасти явища творчого

³ Боэций. Наставления к музыке. История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли. Т. 1. М.: Издательство Академии художеств СССР, 1962. С. 252.

натхнення як сходження на творця божественної благодаті. Третій напрямок утверджував у правах інструментальну (практичну) музику, дозволяв вивчати її як відносно самостійне явище.

Парадигма Боеція була реалізована на практичному рівні виникнення і розповсюдження багатоголосого співу, ініціатором якого був папа Григорій Великий. Музичне письмо виникло в Європі в Середньовіччі у зв'язку з потребою запису церковної багатоголосої та поліфонічної музики.

Починаючи з Середньовіччя практична музика стає об'єктом самостійного теоретичного дослідження, відповідно, закладається фундамент науково-теоретичного музикознавства як дисципліни. Так само поступово змінюється трактування дефініції «музика». Якщо оригінальне античне і компілятивне середньовічне музикознавство мали несамостійний статус, притримувалися погляду на музику як на один із аспектів буття, елемент ціннісної структури універсуму, то поява музичного письма сприяла автономізації музики від філософії, її перетворенню в культурний феномен, здатний розвиватися на своїй власній теоретичній основі. Перші результати, пов'язані з поступовою зміною статусу музики та змісту музичної теорії в період Середньовіччя, дають про себе знати в епоху Відродження. Музика, і особливо її вплив на людину, суб'єктивуються й індивідуалізуються, вона емансипується від тотожних настроїв і одночасно людина може по-своєму ставитися до музики, не підкорятися силі її виражальних особливостей, які не узгоджуються з внутрішніми життєвими позиціями індивіда.

Як результат, в епоху Відродження відбувається зустріч двох відносно самостійних напрямів музики – людської та практичної (інструментальної), що, природно, веде до гуманізації музики та формування гуманістично-орієнтованого музикознавства.

Цей процес супроводжувався подальшою професіоналізацією музики, водночас її секуляризацією, бо професійні музиканти навіть в середні віки далеко не завжди і не всі були представниками церкви, котра прагнула до монополізації музики в релігійних цілях. Мандрівні трубадури, менестрелі були

професіоналами, їхня музика і пісні були переважно світськими. Така ситуація зберігалася і в епоху Відродження, коли з'являються не тільки мандрівні, так само й «осілі» при знатних дворянських домах композитори і музиканти.

Важливим для Відродження стає поява поліфонічних форм у творчості представників римської (К. Джезуальдо, Дж. Палестрина), венеціанської (А. Віларт, А. та Дж. Габріелі, К. Монтеверді, Ф. Каваллі), нідерландської композиторських шкіл (Г. Дюфаї, Й. Окегем, Я. Обрехт, Ж. Депре, О. Лассо). Для написання та виконання поліфонічних композицій потрібен був високий рівень професіоналізму – віртуозного володіння таким складним музичним інструментом, як орган, і добре поставленим голосом. Професіоналізація музики вела до її елітизації, покликаної і здатної задовольняти далеко не всіх, а тільки обраних – тих, кому доступні елітні виховання та освіта. Відкривається доступ до несхоластичних знань, необхідних освіченій людині в світському куртуазному побуті, серед яких важливе місце належало музиці і танцям. Так само розвивалося нотне письмо, поширене в колі музично обдарованої еліти, здатної до грамотного відтворення і компонування музики.

В епоху Відродження з поширенням багатоголосся розробляється вчення про контрапункт (Глареан, Дж. Царліно), виникає мензуральна нотація, запропоновано жанрову диференціацію (І. де Грохео), вперше було видано музичний словник (І. Тінкторіс).

Тема 4. Музичне мистецтво епохи Просвітництва і XIX ст.

1. Довідкові музичні джерела («Музичні словники» С. Броссара, І. Вальтера, І. Маттезона, Ж.-Ж. Руссо).

2. «Трактат про гармонію» Ж.-Ф. Рамо, підручник «Поліфонії» І. Фукса, праці з історії музики Дж. Мартіні, Ч. Берні.

3. Становлення національних композиторських шкіл.

Література:

1. Бэлза И. Исторические судьбы романтизма и музыка: Очерки. М.:

Музыка, 1985. 255 с.

2. Галацкая В., Левик Б. Музыкальная литература зарубежных стран. М.: Музыка, 1972. 392 с.

3. Друскин М. Зарубежная музыкальная историография. М.: Музыка, 1994. 64 с.

4. История европейского искусствознания. От Античности до конца XVIII века /Отв. ред. Б. Виппер, Т. Ливанова. М.: Музыка, 1963. 435 с.

5. Мартынов И. Зарубежная музыка XVIII – начала XIX века. М.: Музыка, 1976. 186 с.

Інформаційний блок:

Епоха Просвітництва стала важливим переломним пунктом в духовному й естетичному розвитку Європи, що вплинув практично на всі сфери суспільного та культурного життя.

У XVII–XVIII ст. виникають праці енциклопедичного характеру, в яких розглядаються проблеми теорії, історії, естетики в різних аспектах музичної творчості та сприйняття. Друкується перший музичний словник С. Броссара, відтак словники І. Вальтера та І. Маттезона. Набув популярності і «Музичний словник», укладений Ж.-Ж. Руссо з його ж статей у знамениту французьку «Енциклопедію».

Музична думка Просвітництва неодноразово апелює до аристотелевої ідеї музики як наслідування (природі, пристрастям душі, інтонаціям мови). Це міркування домінує в працях І. Маттезона, І. Кванца, Д. Малькольма та ін. У другій половині XVIII ст. виникає ідея «музичного вираження» (Ч. Евісон) як вияв внутрішніх жадань людини. Учених епохи Просвітництва вирізняє природний підхід до музики. Завдяки інтересу до акустичних властивостей звуку музична наука відкриває його універсальні фізичні можливості – обертони (Мерсенн, Совер).

Характерною рисою музичної науки є неперервність, що виявляється в неперервності музичного часу (тактової метрики), розгортанні музичної тканини в горизонталі та вертикалі (*basso continuo*), єдності звуковисотного

елемента (спрямованого, передусім, до тлумачення акорду), звукової системи (рівномірно-темперованого строю) тощо.

В XVII–XVIII ст. складається вчення про «генерал-бас», закладаються основи класичної гармонії (Ж. Ф. Рамо), розробляється теорія афектів із метою встановлення зв'язку між засобами музичної виразності та відповідними емоціями та почуттями. Окрім музичних словників С. Броссара, І. Вальтера, І. Маттезона, з'являється «Трактат про гармонію» Ж.-Ж. Руссо (1722), присвячений проблемам гармонічного багатоголосся, в якому вперше виокремлена теорія головних гармонічних функцій, інші праці вченого – «Виникнення гармонії» (1727), «Кодекс практичної музики» (1760), також підручник поліфонії «Щабель до досконалості» І. Фукса (1725), праці з історії музики Дж. Мартіні («Історія музики»), Ч. Берні («Загальна історія музики»). Ці праці, головним чином, були присвячені європейській музиці. Публікуються документальні матеріали з історії музики: М. Герберт видає низку середньовічних трактатів, Ч. Берні виявляє себе не тільки як історик музики, а й закладає підґрунтя музичної критики (журналістики). Спілкуючись з видатними музикантами свого часу, беручи участь у музичних прем'єрах, різних музичних подіях, він зумів представити в своїх працях широку панораму музичної культури («Сучасний стан музики у Франції й Італії», 1771), «Сучасний стан музики в Німеччині, Нідерландах», 1773).

До другої половини XVIII ст. відносяться і перші праці, присвячені проблемам музичної форми. Скасування обмежень щодо аналізу як вчення про форму розпочалося ще в середині XVIII ст., коли аналіз сприймався як сукупність правил для написання музичного твору. Вже в той час використовувалися специфічні методи вивчення цього об'єкта (Хр. Циглер «Введення в музичну форму»).

У європейській культурі XVIII ст. домінує класичний стиль, який вирізняється зверненням до форм античного мистецтва як до ідеального естетичного еталону. Класицизм ґрунтувався на ідеях філософського

раціоналізму, на уявленнях про закономірності світу, прекрасну облягороджуючу природу.

Естетичні ідеали просвітництва втілилися в творчості віденських класиків Х. Глюка, Й. Гайдна, В. Моцарта, Л. Бетовена. Індивідуальна своєрідність у творчості цих майстрів все ж дає можливість вирізнити такі важливі спільні риси: оптимістичний характер, гуманістичну спрямованість, народність, демократизм.

У ХІХ ст. поряд із загальними історичними роботами побачили світ монографічні дослідження про окремих композиторів, що було пов'язано зі зростанням інтересу до особистості й індивідуального творчого обличчя видатних майстрів музичного мистецтва. Першою важливою працею була книга І. Форкеля «Про життя, мистецтво в творах Й. С. Баха» (1802), відтак – монографії Дж. Баїні про Палестрину (1828), О. Яна про Моцарта (1856-1859), К. Крізандера про Генделя (1858-1867), Ф. Шпітти про Баха (1873-1880). Цінність цих праць визначається багатим документально-біографічним матеріалом.

Загальний підйом національного руху в європейських країнах, зокрема Чехії, Норвегії, Фінляндії, Іспанії та ін., ріст національної самосвідомості, увага до народного фольклору сприяли появі національних композиторських шкіл (Б. Сметана, А. Дворжак у Чехії, Е. Гріг у Норвегії, І. Альбеніс, Е. Гранадос, М. де Фалья в Іспанії та ін.).

Розвиток музикознавчої думки в ХІХ ст. був пов'язаний із становленням національних композиторських шкіл, водночас починає використовуватися дефініція «музикознавство». В другій половині ХІХ ст. публікуються монографії про видатних композиторів, об'ємні музичні словники й енциклопедії (напр., Гроува). У кінці ХІХ ст. розвивається музична палеографія, бібліографія, музична фольклористика.

Музичний романтизм активно сприяв розвитку камерної вокальної (балади, серенади, пісні, вокальні цикли Ф. Шуберта, Р. Шумана) й інструментальної музики (ноктюрни, прелюдії, вальси, мазурки, етюди,

інтермецо, експромти), здатної відображати найтонші нюанси людських почуттів. Нове романтичне тлумачення отримують і класичні жанри (опера, симфонія, концерт, соната), кристалізуються і нові жанри (симфонічна поема, створена Ф. Лістом). Музика романтизму втілює нову ціннісну парадигму: перехід від домінування розуму до досягнення найтонших порухів душі, розкріпачення особистості, що вільно живе в ладі світотворення.

Тема 5. Проблеми розвитку музичного мистецтва ХХ – початку ХХІ ст.

1. Загальні тенденції розвитку музичного мистецтва в західноєвропейському й українському музичному просторі.
2. Домінуючі напрямки музичного мистецтва.

Література:

1. Герасимова-Персидська Н. Нове в музичному хронотопі кінця тисячоліття. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Київ, 1998. Вип. 28. С. 32–39.
2. Герасимова-Персидська Н. ХХІ століття і musica mundana. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. 2008. № 1. С. 90–97.
3. История европейского искусствознания. От Античности до конца XVIII века /Отв. ред. Б. Виппер, Т. Ливанова. М.: Музыка, 1963. 435 с.
4. Калениченко А. Напрями, стилі, течії та естетичні ситуації в українській музиці. *Українське мистецтвознавство*. К.: ІМФЕ, 2009. Вип. 9. С. 106–112.
5. Опанасюк О. До питання стильової структуризації європейської музики ХХ – початку ХХІ століть. *Мистецтвознавчі записки*. К.: Міленіум, 2011. Вип. 19. С. 35–44.
6. Опанасюк О. Структуральне буття культур: історичний, метаісторичний та езотеричний. *Ставропігійські філософські студії*. Львів: Ставропігійон, 2008. Вип. 2. С. 46–65.

7. Ревенко Н. До питання визначення тенденцій розвитку музичного мистецтва України 80-90-х років ХХ століття. *Актуальні проблеми історії та практики художньої культури*. Вип. 14. К.: Міленіум, 2005. С. 154–161.

Інформаційний блок:

Багатовимірність музичного простору ХХ ст., поліфонізм нового музичного мислення в обширі культури Нового часу привели до необхідності осмислення сутнісних характеристик буття, досягнення яких нерозривно пов'язано з музикою як особливим видом мистецтва. На думку О. Лосева, музика – найбільш адекватне вираження стихії правдивого життя в контексті усвідомлення місця та ролі особистості в системі «людина – світ». М. Каган зачисляє людину як особистість до надскладних систем, так само вчений вважає, що сюди належать і художні образи, які «відтворюють динамічну структуру особистості». Попри те, тонка сфера духовного життя у просторі культури Нового часу розчиняється в міжнаціональних і міжконфесійних конфліктах, щоразу ширшому інформаційному полі. Втім, у музичному мистецтві вона розкривається повною мірою, звучить гучно, долаючи всі труднощі реального життя.

Музика кінця ХХ – початку ХХІ ст. як особливий художній канал комунікації дає змогу особистості, що її пізнає, осмислити її в єднанні національного та наднаціонального, урбаністичної культури міста й архаїчного фольклору, культури Заходу і таємничої культури Сходу. Вона дає можливість включитися в могутній потік духовної енергії, властивий музичному мистецтву нашого часу, осмислити ті сутнісні характеристики, котрі створюють його вигадливо-барочний облік, автентичність, полістилістику, жанрово-стильове багатоманіття, особливу метамову. Це необхідно кожній особистості, котра намагається реалізувати свій творчий потенціал в сучасному просторі культури.

Сучасна музика поєднує в собі непоєднуване, антиномічна за своєю суттю, приводить до свідомого руху, до синтезу, універсально-діалогічної парадигми, ідеї всеохопного діалогу як фундаменту «соціальної архітектури» в сучасній культурі. Саме синтез – шлях музичного мистецтва ХХ – початку

XXI ст. Експерименти XX ст. – постійний ривок за межі можливого. У XX ст. відбувається перетворення стильових моделей, виникає поліфонічність стильових прийомів. Зміна естетично-ціннісних домінант – характерна особливість музичного процесу на межі XX – XXI ст. XX ст. починає своє музичне життя, коли гармонія вже втратила свої позиції, переставши бути домінантою в ієрархії музичних цінностей.

Сучасне європейське музичне мистецтво – складна, багатофункційна інформаційна поліструктурна система, що включає в себе різні сфери музичної діяльності, його суб'єкти (композитори, виконавці, слухачі).

Основні тенденції розвитку музичного мистецтва в Україні середини XX ст. пов'язані з київським авангардом, новою фольклорною хвилею. В українському музичному мистецтві кінця XX – початку XXI ст. наявні неонапрями. Сучасну українську музику можна презентувати в ракурсі постмодернізму: образна і жанрова палітра; конкретна, магнітофонна, електронна, комп'ютерна музика в сучасній музичній творчості; перформанс, інсталяція, хеппенінг як мистецтво дії у сучасній композиторській практиці.

Постмодерн як музичний стиль характеризується полістилістикою, самовідносністю й іронічністю, стертям кордонів між «високим мистецтвом» та кітчем. Постмодернізм заявив про себе в українській симфонічній та камерно-інструментальній музиці в 1990-х рр. Нова генерація композиторів досить вільно почала використовувати принципи полістилістики, були скомпоновані перші мінімалістичні опуси, майже невідомий досі в Україні жанр музичного перформансу. З одного боку, представники колишнього авангарду В. Сильвестров, В. Годзяцький, В. Загорцев і ін. поступово стають більш «помірними»: в їхній творчості посилюються неоромантичні тенденції, схильність до більш простих формотворчих структур. З іншого, – зринає нове покоління композиторів, вельми різних у своїх творчих уподобаннях, яке шукає власні шляхи. Серед них є композитори, що розвивають неоромантичні традиції, тяжіють до духовної тематики (І. Щербаков, Г. Гаврилець), «постеріального» структуралізму (О. Щетинський, С. Пілютіков), сповідують

принципи мінімалізму (О. Гугель, О. Грінберг), використовують у своїх творах провокативні, позамузичні засоби виразності, зі схильністю до перформансу та хепенінгу (С. Зажитко, В. Рунчак, К. Цепколенко). Найбільш резонансні твори молодих композиторів 90-х рр., що представляють згадані стилістичні напрямки: «Покаянный стих» для скрипки та струнного оркестру І. Щербакова, «Присвята Арво Пярту» для симфонічного оркестру О. Гугеля, «Глосолалії» для симфонічного оркестру О. Щетинського.

Тема 6. Українське музичне мистецтво: історія та сучасність.

1. Зародження музикознавства в Україні. Музично-теоретичні та музично-історичні дослідження М. Грінченка, Б. Яворського, В. Барвінського, С. Людкевича.

2. Музикознавча думка 1950–1991 рр. Праці М. Гордійчука.

3. Музикознавчі дослідження періоду незалежності: проблеми та перспективи.

3. Стилiстична панорама української музики 1990-х рр. – початку ХХІ ст.

Література:

1. Антонович М. Станислав Людкевич: композитор, музиколог. Львів: Veritas, 2007. 64 с.

2. Барвінський В. Огляд історії української музики. *Історія української культури*. Львів: Вид. І. Тиктора, 1937. С. 691–718.

3. Герасимова-Персидська Н. Нове в музичному хронотопі кінця тисячоліття. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Київ, 1998. Вип. 28. С. 32–39.

4. Гордійчук М. Микола Леонтович. К.: Музична Україна, 1974. 61 с.

5. Грінченко М. Історія української музики: монографія /Під ред. І. Соневицького. Нью-Йорк: Український музичний інститут, 1961. Вид. 2-е. 192 с.

6. Козаренко О. Українська національна музична мова: генеза та сучасні тенденції розвитку: дис... доктора мист. К., 2001. 387 с.

7. Немкович О. Основні тенденції розвитку української музикознавчої науки в 1960–1980-ті рр. *Теоретичні та практичні питання культурології*. Мелітополь, 2004. Вип. 15. С. 3–16.

8. Немкович О. Українське музикознавство ХХ ст. як система наукових дисциплін. К. : ТОВ “Вид-во “Сталь”, 2006. 534 с.

Інформаційний блок:

Музично-історична наука на початку ХХ ст. перебувала у стадії зародження. Динаміка культуротворчих процесів у 1900–1910-ті й наступні 1920-ті рр., необхідність осмислення музично-творчої практики з нових естетичних позицій викликають спалах музикознавчої думки. Це було пов'язано, зокрема, з приходом у музику плеяди митців нового покоління. Саме в цей період видатний вчений М. Грінченко створив низку праць, які започаткували системне вивчення історії української музики. У 1922 р. була опублікована ґрунтовна праця вченого «Історія української музики». Вона є своєрідною енциклопедією, що дає достатньо повне уявлення про еволюцію цієї сфери духовної культури нашого народу. Вагомим надбанням українського музикознавства стала низка інших досліджень М. Грінченка: «Українські народні думи», «Українська народна інструментальна музика», «Коломийки», «Нарис історичного розвитку української народної пісні», «Історія і теорія української народної музики» та ін. Ці праці стали методологічним підґрунтям для сучасної етномузикології. М. Грінченко – фундатор наукового лисенкознавства. В його наукових працях представлено цілісний аналіз творчості класика української музики, виявлено національно-стильові засади, простежено вплив європейської та української культур на формування художнього світогляду і мистецької індивідуальності М. Лисенка. Праці М. Грінченка відобразили пошуки специфічності українства як ознаку його самоідентифікації в європейському контексті. Розробкам ученого, поряд із працями С. Людкевича, Б. Яворського, Ф. Стешка, З. Лиська та ін. українських музикознавців, належить пріоритетне значення в утвердженні в 1920-х рр. українського музикознавства як розділу фундаментальної академічної науки. З

ім'ям М. Грінченка найбільшою мірою пов'язана кристалізація українського історичного музикознавства, і, таким чином, його спадщина стала своєрідним джерелом, від якого почався розвиток цієї дисципліни в Україні.

Наукові розвідки українських вчених в наступні десятиліття стали підґрунтям для створення узагальнюючих праць, які комплексно висвітлюють музично-історичний процес.

Вагомий вплив на розвиток теоретичного музикознавства мала теорія ладового ритму Б. Яворського, обґрунтована автором у працях «Строение музыкальной речи». Ч. 1-3 (М., 1908), «Упражнения в образовании ладового ритма». Ч. 1 (М., 1915), «Структура мелодии» (М., 1929). Своєрідність наукової діяльності вченого полягала в тому, що предмет музикознавчих досліджень розглядався ним на великому джерельному матеріалі з залученням відомостей із різних галузей знань і художньої творчості. В основі теорії ладового ритму було розуміння Б. Яворським музики як своєрідного виду мови, спілкування між людьми. В зв'язку з цим нове трактування отримало поняття ладу, яке вчений уперше виокремив як самостійну категорію. Б. Яворський розумів лад як організацію музичного мислення і мови на основі внутрішнього слухового настроювання. В нерозривному зв'язку з ладовою стороною вчений розглядав проблеми ритму (ладовочасові співвідношення в музиці) й інтонаційності. Б. Яворський ще на початку XX ст. заклав основи вчення про інтонацію, яка стала однією з центральних категорій сучасного музикознавства. Серед учнів Б. Яворського – М. Леонтович, Г. Верьовка, М. Вериківський, П. Козицький, Е. Скрипчинська, Ф. Надененко та ін.

Якщо українська музична педагогіка XVIII ст., музична критика, публіцистика XIX ст. зосереджувалися, здебільшого, на музичній творчості, то, починаючи з другої половини XIX ст., спочатку в музичній фольклористиці, впродовж XX ст. і в інших музикознавчих дисциплінах, у поле уваги дослідників поступово потрапив хронологічний діапазон музичної культури, полюсами якого виявилися архаїчні періоди та сучасність. На етапах послаблення ідеологічного тиску українські науковці намагалися розкрити

національну музичну культуру як суб'єкт світового культурного контексту, невід'ємну складову європейської культури.

Характерною тенденцією розвитку сучасного українського музикознавства є розширення його жанрово-тематичних, часових, територіальних і методологічних меж. Центрами музичної україністики є музичний відділ національної бібліотеки ім. В. Вернадського, кафедра української музики національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, багатьох інших закладів, організацій та установ. Новітніми напрямками українського музикознавства стало поглиблене дослідження проблем українського музичного бароко і класицизму. Поряд із тим з'являється чимало робіт, присвячених загальним музично-теоретичним проблемам.

Музика, сучасна музична творчість з її необмеженими сильовими нашаруваннями, пошуками гранично строгих стилістичних обмежень, підштовхує до радикальних змін у музикознавчих пошуках. Ідеться про зміни у стилі, формі, жанровому статусі, предметній зверненості музикознавства загалом на сучасному етапі. Музика визначається як певний текст – особливе часопросторове перебування культури; особлива увага вчених звернена на розкриття особливостей національного характеру музичної творчості, антиномічність внутрішніх і зовнішніх обмежень національного стилю в музиці. Цим питанням присвячені праці провідних українських музикознавців (Н. Герасимова-Персидська, О. Самойленко, Л. Кияновська, О. Козаренко, І. Юдкін-Ріпун, І. Драч і ін.)

Стилістична панорама української музики 1990-х (за О. Дьячковою): авангард у дусі 1960-х – С. Зажитько, С. Луцьов, В. Польова, Л. Юріна (Київ), А. Щетинський (Харків), К. Цепколенко (Одеса); медитативність в дусі Сильвестрова – В. Польова, І. Щербаков (Київ); «романтична лінія» – І. Щербаков (Київ), Ю. Ланюк (Львів); музичний експресіонізм (головним чином у вокальних творах) – М. Денисенко (Київ), О. Козаренко (Львів), К. Цепколенко, В. Ларчиков (Одеса); неофольклоризм – Г. Овчаренко,

І. Тараненко (Київ), О. Козаренко (Львів); неоімпресіонізм – М. Денисенко, Ю. Бабенко (Київ).

На думку О. Зінкевич, постмодернізм настиг українську музику саме наприкінці минулого століття. Звідси й витікають естетичні інтенції та мотивації. В ситуації відсутності ідеологічних заборон постмодерн стає «лише «дитячою хворобою» та спробою довести свою інакшість»⁴.

Розвиток музики доби незалежності зумовлений музичними іманентними закономірностями, внутрішніми процесами. Він значно активізувався, став різноспрямованим. Йому притаманні експерименти і пошуки в жанровій сфері, музичній мові, розширення проблематики та образного змісту музичних творів. Через зміну ідеалів, переоцінку цінностей актуалізувалася духовна тематика в сучасному музичному мистецтві (твори Л. Дичко, М. Скорика, В. Камінського, В. Сильвестрова, Є. Станковича, В. Степурка, Ю. Ланюка, І. Небесного, В. Польової та ін.).

Тема 7. Музичний жанр і музичний стиль в контексті розвитку культури.

1. Жанрова система музичної культури.

2. Категорії музичного стилю.

Література:

1. Березовчук Л. Музыкальный жанр как система функций. *Проблемы музыкознания*. М., 1989. Вып. 2. С. 95–122.

2. Михайлов М. Стиль в музыке. Л.: Музыка, 1981. 284 с.

3. Назайкинский Е. Стиль и жанр в музыке: учебное пособие. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. 248 с.

4. Попова Т. Музыкальные жанры и формы. М.: Госмузиздат, 1954. 384 с.

5. Сохор А. Теория музыкальных жанров: задачи и перспективы. *Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров*. М.: Музыка, 1971. С. 292–309.

⁴ Дьячкова Е. Между медитацией и действием: украинская музыка 90-х // НИУРО. – № 4. С. 24

6. Шип С. Музична форма: від звуку до стилю. К.: Заповіт, 1998. 364 с.

7. Шип С. Теория художественных стилей: учеб. пособие. Одесса: Науковець, 2007. 32 с.

Інформаційний блок:

Жанр – ключове поняття в розумінні мистецтва, що забезпечує диференціацію досягнення різновидів форм та змісту музичних творів.

Музична наука з давніх часів розробляє способи опису культури через визначення системних відношень між музичними жанрами (жанрове моделювання). Так, традиція поділу музики на високу та низьку в Давньому Єгипті розумілася конкретно: гимни на честь богів у супроводі арфи – високий жанр, а веселі пісеньки у супроводі псалтеріона – низький. Із часів стародавнього світу вирізняли такі дихотомічні моделі: професійну та любительську музику, відтак – писемну й усну, серйозну і легку. В теоретичних працях Боеція здійснено такий поділ: світова, космічна музика; людська й інструментальна. Жанровий розподіл на вокальну й інструментальну зберігся до сьогодні. Французький учений Іоанн де Грохео виокремлював такі жанри музичної практики: 1) просту, громадянську або народу музику; 2) складну або вчену (мензуральну); 3) церковну музику, що об'єднувала просту і вчену.

А. Сохор розробив таку жанрову модель культури: 1) театральні жанри (опера, оперета, балет, музика драматичного театру); 2) концертні жанри (симфонія, соната, ораторія, кантата, квартет, романс і ін.); 3) масово-побутові жанри (пісня, танець, марш); 4) культові (молитовний спів, меса, реквієм тощо).

Отже, можемо зробити висновок, що немає жанрових моделей, які були б універсально придатні для опису всіх історично й етнічно визначених музичних культур.

Музичні жанри – це роди і види музичних творів, які історично склалися у зв'язку з різними типами змісту музики та конкретним її життєвим призначенням, з різними соціальними (частково, соціально-побутовими та соціально-прикладними) функціями та різними умовами її виконання та сприйняття (за Л. Путішиною).

Покликаючись на О. Соколова, «жанр в музиці розуміється як вид музичного твору, який виникає відповідно до певної життєвої або художньої функції»⁵.

Характеризуючи категорію жанру як «багатоскладову, сукупну генетичну структуру, своєрідну матрицю» для створення художнього цілого, Є. Назайкинський акцентував, що для композитора жанр є типовим проектом, «у якому передбачено різні сторони будови і задано хоч і гнучкі, та все ж певні норми»⁶. Саме наявність сталих змістових і композиційних характеристик дає змогу розглядати категорію жанру як функціональну модель у творчості композитора, тобто, у значенні «оригіналу, який дає змогу знімати з себе копії, працювати “згідно з його мотивами”»⁷, як «зразок для копіювання» (за О. Лосєвим).

Сучасному етапові розвитку музичного мистецтва притаманна еволюційна рухливість жанрових моделей музичних творів.

Стиль – одна зі складових тонкого світу музики. Він пов'язаний із жанром і формою, музичною мовою, контекстом буття і процесами сприйняття музики. Стиль виконує такі функції в цьому взаємозв'язку: історико-культурної орієнтації слухача в світі музики; фіксації та вираження певного змісту; об'єднання та розмежування споріднених за генезисом музичних явищ. Ці три функції тісно пов'язані між собою й об'єднуються навколо першої. Культурно-історична, художня орієнтація, що виявляється в слухацькому пізнанні генезису музики, є центральною для стилю, бо апелює до його сутності та специфіки.

⁵ Соколов О. К проблеме типологии музыкальных жанров. *Проблемы музыки XX века* : сборник науч. статей. Горький: КГК им. М. И. Глинки, 1977. С. 23.

⁶ Назайкинский Е. Стиль и жанр в музыке : учебное пособие для студ. высших учеб. заведений. М. : ВЛАДОС, 2003. С. 94–95.

⁷ Тукова І. Функціонування інструментальних жанрових моделей західноєвропейського бароко в українській музиці другої половини XX ст. : дис.... канд. мистецтвознавства. : спец. 17.00.03 Музичне мистецтво. К., 2003. С. 13.

«Музичний стиль – це системна єдність формальних засобів і творчих прийомів, що природно виникають на основі певних потреб художньо-образного вираження»⁸, – констатує С. Шип.

Стилі побутують у колективній та індивідуальній свідомості людей крізь призму чуттєвих уявлень, єдності засобів художнього змісту. Стильова атрибуція музичного твору дає можливість у найзагальнішому плані зробити висновок про його художньо-образний зміст, інтерпретувати його в широкому контексті музичної практики.

Поняття «стиль» багатогранне, воно віддзеркалює історичні, філософські, естетичні та ін. аспекти. Л. Мазель тлумачить стиль як систему «музичного мислення, ідейно-художніх концепцій, образів і засобів їх втілення, що виникає в умовах певного соціально-історичного ґрунту і пов'язана з певним світоглядом»⁹, Ю. Тюлін – як «характерності виразових засобів (в їх сукупності і розрізненості), властивих цьому твору, композитору, творчому напрямку тощо, що, відповідно до музичної мови «відображає музичне мислення композитора... і його творчий метод»¹⁰.

На думку С. Скребкова, «стиль у музиці – це найвищий ступінь художньої єдності, в основі якого є певний домінуючий принцип розвитку музичного матеріалу: тематизму, музичної мови, формотворення»¹¹.

⁸ Шип С. Музична форма: від звуку до стилю. К.: Заповіт, 1998. С. 323.

⁹ Мазель Л. Строение музыкальных произведений. М.: Музыка, 1960. С. 15.

¹⁰ Музыкальная форма / Общ. ред. Ю. Н. Тюлина. – М.: Музыка, 1974. С. 12, 13.

¹¹ Скребков С. Художественные принципы музыкальных стилей. М.: Музыка, 1973. С. 10.

ПЛАНИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Музикознавство як цілісна наукова дисципліна.

1. Функції музикознавства в музичній культурі.
2. Форми і методи музикознавчої діяльності.

Література:

1. Бонфельд М. Введение в музыковедение: учеб. пособие для вузов. М.: ВЛАДОС, 2001. 219 с.
2. Вопросы музыковедения: сборник статей. Ташкент : Фан, 1971. 199 с.
3. Курченко А. Музыковедение: история, теория, творчество: сб. ст. / под ред. М. Сидорова. М.: МГУКИ, 2014. 154 с.
4. Сохор А. Музыка как вид искусства. М.: Музыка, 1970. Изд. 2-е. 192 с.
5. Холопова В. Музыка как вид искусства: учебное пособие. М.: Лань, Планета музыки, 2014. 320 с.

Тема 2. Витоки українського музичного мистецтва.

1. Ранні форми музичного мистецтва. Українська народна музика.
2. Українські народні календарно-обрядові пісні та думи. Народний інструментарій.

Література:

1. Грица С. Мелос української народної епіки. Київ : ІМФЕ ім. М. Рильського, 2016. 340 с.
2. Грица С. Фольклор у просторі та часі: Вибрані статті. Тернопіль : Астон, 2000. 228 с.
3. Іваницький А. Українська народна музична творчість. Київ : Муз. Україна, 1990. 334 с.
4. Колесса Ф. Музикознавчі праці. Київ : Наукова думка, 1970. 592 с.
5. Лисенко М. Народні музичні інструменти на Україні. Київ : Мистецтво, 1955. 64 с.

6. Лисенко М. Характеристика музичних особливостей українських дум і пісень, виконуваних кобзарем Вересаєм. Київ : Мистецтво, 1955. 87 с.

7. Хай М. Музично-інструментальна культура українців (фолклорна традиція). Київ – Дрогобич, 2007. 544 с.

Тема 3. Музичне мистецтво як предмет комплексного дослідження.

1. Специфіка музичного мистецтва в науковому дискурсі.
2. Музика – мистецтво інтонації, роль інтонації в творенні музичних образів.

Література:

1. Зихра А. Музыковедение и новые методы научного анализа. *Интонация и музыкальный образ*. М.: Музыка, 1965. С. 9–35.
2. Кремлев Ю. Интонация как образ в музыке. *Интонация и музыкальный образ*. М.: Музыка, 1965. С.35–52.
3. Курченко А. Музыковедение: история, теория, творчество: сб. ст. /Под ред. М. Сидорова. М.: МГУКИ, 2014. 154 с.
4. Медушевский В. Интонационная форма музыки. М.: Музыка, 1993. 254 с.
5. Орлова Е. Интонационная теория Асафьева как учение о специфике музыкального мышления. М.: Музыка, 1984. 301 с.

Тема 4. Жанр як «генетичний код» музичного твору.

1. Естетична природа жанру в музиці.
2. Жанр як знак і жанр як код музичного твору (за О. Комендою).

Література:

1. Березовчук Л. Музыкальный жанр как система функций. *Проблемы музыкознания*. М., 1989. Вып. 2. С. 95–122.
2. Кашина Н. Жанр как эстетическая категория. М.: Знание, 1984. 64 с.
3. Коменда О. Поняття жанру в сучасному музикознавстві [Електронний ресурс].
Режим доступу:

<http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39411/11-komenda.pdf?sequence=1>

4. Смирнова Т. Жанр как эстетическая категория. *Музыкальное мышление: сущность, категории, аспекты исследования*: сборник статей /Сост. Л. Дыс. К.: Музична Україна, 1989. С. 68–74.

5. Сохор А. Эстетическая природа жанра в музыке. *Вопросы социологии и эстетики музыки*. Л.: Сов. композитор, 1981. Т. 2. С. 231–293.

6. Шип С. Музичний жанр в методологічному аспекті. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Культурологічні проблеми української музики (наукові дискурси пам'яті академіка І. Ф. Ляшенка. К., 2002. С. п154–177.

Тема 5. Основні сфери прикладного музикознавства.

1. Музично-критична діяльність.

2. Лекторська практика.

3. Музична журналістика.

Література:

1. Зінкевич О., Чекан Ю. Музична критика. Теорія та методика: навч. посібник. Чернівці: Книги – XXI, 2007. 424 с.

2. Курышева Т. Музыкальная журналистика и музыкальная критика: учеб. пособие. М.: Владос-Пресс, 2007. 294 с.

3. Курышева Т. Что такое прикладное музыковедение? *Музыкальная академия*. 1993. № 4. С. 160–163.

4. Мельник Л. Музична журналістика: теорія, історія, стратегії. На прикладах із щоденної преси Львова від початків до сьогодення: монографія. Львів : ЗУКЦ, 2013. 383 с.

5. Редя В. Лекторський практикум музикознавця: хрестоматія. К.: НАКККіМ, 2015. 136 с.

Тема 6. Музично-виконавське мистецтво як об'єкт дослідження українського музикознавства.

2. Теоретичні основи дослідження українського музично-виконавського мистецтва.

3. Розвиток музичного виконавства в Україні.

43. Музично-виконавська концертна практика в Україні в кінці XX – на початку XXI століття.

Література:

1. Зінська Т. Особливості функціонування музичного виконавства в соціокультурному просторі України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку* : зб. наук. праць. Рівне : РДГУ, 2010. Вип. 16. С. 146–152.

2. Зінська Т. Музично-виконавське мистецтво в соціокультурному просторі України кінця XX – початку XXI століття: автореферат дис. ...канд. мист. 26.00.01. К., 2011. 18 с.

3. Катрич О. Поняття стильового «архетипу» в композиторській та виконавській творчості. *Київське музикознавство*. К, 1999. Вип. 2. С. 123–129.

4. Кононова М. Виконавська рефлексія як об'єкт дослідження сучасного музикознавства. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. К., 2012. Вип. 103. С. 38–48.

5. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации. К., 2012. 272 с.

6. Музыкально-исполнительское искусство: проблемы стиля и интерпретации. М.: МГК, 1989. 156 с.

7. Цыпин Г. Музыкально-исполнительское искусство: теория и практика. СПб.: Алетейя, 2001. 320 с.

8. Цыпин Г. Музыкант и его работа: Проблемы психологии творчества. М.: Сов. композитор, 1988. 382 с.

9. Шаповалова Л. Апология когнитивного музыковедения. *Мир музыки*. Баку: Издание Бакинской консерватории, 2013. № 1. С. 49–55.

10. Шаповалова Л. Интерпретология как интегративная наука. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики*. Х.: ХУКіМ ім. І. Котляревського, 2013. Вип. 46. С. 289–300.

Тема 7. Розвиток музичного виконавства в Україні.

1. Музично-виконавська концертна практика в Україні в кінці XX – на початку XXI століття.

2. Інтерпретологія в системі сучасного музикознавства.

Література:

1. Бура М. Камерно-оркестрове виконавство : типологія, семантика та комунікативна специфіка. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне : РДГУ, 2014. Вип. 20. Т. 1. С. 216–222.

2. Давидов М. Виконавське музикознавство. Енциклопедичний довідник. Луцьк : ВАТ «Волниська обласна друкарня», 2010. 400 с.

3. Зінська Т. Особливості функціонування музичного виконавства в соціокультурному просторі України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне : РДГУ, 2010. Вип. 16. С. 146–152.

4. Лісун Д. Інтерпретація музичного твору як засіб розвитку емоційної сфери творчої особистості музиканта-виконавця [Електронний ресурс] Режим доступу:

<http://nauka.hnpu.edu.ua/sites/default/files/fahovi%20vudannia/2009/Statti%20Pedagogika%20ta%20psukhologia%2034/12.html>

5. Москаленко В. Аналіз у ракурсі музикознавчої. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2008. № 1. С. 106 – 111.

6. Цагарелли Ю. Психология музыкально-исполнительской деятельности : учебное пособие. Санкт-Петербург : Композитор, 2008. 367 с.

7. Шаповалова Л. Апология когнитивного музыковедения. *Мир музыки*. Баку : Издание Бакинской консерватории, 2013. № 1. С. 49–55.

Тема 8. Періодизація українського музичного мистецтва.

1. Періодизація за М. Ржевською, Б. Сютюю.

2. Періодизації, впроваджені Л. Корній, Л. Кияновською.

Література:

1. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури ХІХ – ХХ ст. Тернопіль: Астон, 2000. 340 с.
2. Кияновська Л. Українська музична культура: навч. посібник. К.: ДМЦНЗКМ, 2002. 160 с.
3. Корній Л., Сюта Б. Історія української музичної культури: підручник. К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. 736 с.
4. Корній Л., Сюта Б. Українська музична культура. Погляд крізь віки. К., 2014. 608 с.
5. Крусь О. Історія української музики ХХ століття. Луцьк: Надстир'я, 1997. 82 с.
6. Ржевська М. На зламі часів. Музика Наддніпрянської України першої третини ХХ століття у соціокультурному контексті: монографія. К.: Автограф, 2005. 352 с.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Музичне мистецтво як феномен культури.

1. Розкрити сутність музичного мистецтва в контексті розвитку культури.
2. З'ясувати місце музики в системі культури.
3. Визначити роль музики в міфологічній картині світу.
4. Опрацювати літературу про музичне мистецтво, яка є джерелом розширення та поглиблення теоретичних і практичних уявлень про нього.

Тема 2. Музикознавство як наука.

1. Виокремити етапи розвитку музикознавства як наукової дисципліни.
2. Розкрити пов'язаність музикознавства з іншими науками.
3. Окреслити сутність музичної діяльності та її теоретичну осмисленість в музикознавстві.

Тема 3. Теоретичне осягнення музики в Середньовіччі та епоху Відродження.

1. Опрацювати літературу з історії розвитку музичного мистецтва Давнього світу, Середньовіччя, епохи Відродження.
2. Розкрити конститутивні ідеї музично-теоретичних студій Середньовіччя.
3. Виокремити визначальні питання музично-теоретичних праць епохи Відродження.
4. Схарактеризувати григоріанський хорал.
5. Окреслити творчість представників франко-фламандської, римської, венеціанської композиторських шкіл.

Тема 4. Музичне мистецтво епохи Просвітництва і XIX ст.

1. Виокремити особливості розвитку музичної думки просвітницької доби.

2. Розкрити передумови виникнення опери. Схарактеризувати оперу-seria та оперу-buffa в творчості А. Скарлатті, Ж. Люлі, Г. Перселла, Дж. Перголезі.

3. Висвітлити період зародження жанрів кантати, ораторії та їх утвердження в композиторській творчості.

4. Визначити передумови становлення національних композиторських шкіл в романтичну добу, принципи музичного романтизму.

5. Дати загальну характеристику творчості Й. С. Баха та Г. Ф. Генделя.

6. Виокремити стилістичні особливості класичної доби, їх виявлення в творчості В. А. Моцарта, Й. Гайдна, Л. Бетовена.

7. Розкрити ключові засади розвитку симфонічної музики та оперного мистецтва.

Тема 5. Проблеми розвитку музичного мистецтва XX – початку XXI ст.

1. Окреслити проблеми розвитку західноєвропейського музичного мистецтва у XX ст.

2. Схарактеризувати особливості розвитку української музики в XX ст.

3. Виокремити домінуючі напрямки музичного мистецтва XX ст. (експресіонізм, імпресіонізм, неокласицизм, авангардизм).

4. Розкрити сутність полістилістики.

Тема 6. Українське музичне мистецтво: історія та сучасність.

1. Вирізнити історичні етапи розвитку українського музикознавства.

2. Назвати музично-теоретичні та музично-історичні дослідження М. Грінченка, Б. Яворського, В. Барвінського, С. Людкевича, розкрити головні їх ідеї.

3. З'ясувати значення творчості М. Лисенка у становленні української класичної музики.

4. Увиразнити тематику праць М. Гордійчука.

5. Окреслити проблеми української музикознавчої науки на початку XXI ст.

6. Розкрити головні напрямки піднесення музикознавчої думки на сучасному етапі.

Тема 7. Музичний жанр і музичний стиль в контексті розвитку культури.

1. Схарактеризувати поняття «музичний жанр» і його різновиди.

2. Охарактеризувати жанрову систему музичної культури.

3. Виокремити сутність поняття «музичний стиль».

4. Визначити основні категорії музичного стилю.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ

Тема 1. Музичне мистецтво як феномен культури

1. Що відображає музика як вид мистецтва, що є її предметом?
2. Окресліть особливості музичного звуку.
3. Охарактеризуйте праці Аристотеля, Геракліта, Демокріта, Конфуція, Піфагора, Платона про музику.
4. Розкрийте головні функції музики.

Література:

1. Березовчук Л. Музыка и мы. СПб: Бояныч, Бланка, 1995. 287 с.
2. Земцовский И. Текст – Культура – Человек: опыт синтетической парадигмы. *Советская музыка*. 1982. № 8. С. 34–45.
3. Суханцева В. Музыка как мир человека. (От идеи вселенной – к философии музыки. К.: Факт, 2000. 176 с.
4. Щербакова А. Музыка и человек в созидании пространства культуры: монография. М.: РГСУ, 2011. 322 с.

Тема 2. Музикознавство як наука

1. Що є предметом музикознавства?
2. Окресліть головні предмети теоретичного музикознавства.
3. Виокремте завдання музично-історичної науки.
4. Окресліть місце музикознавства в музичній культурі, його функції.
5. Назвіть основні світоглядні імперативи, які розкриває музика.

Література:

1. Келдыш Ю. Музыковедение. *Музыкальная энциклопедия*. М.: Сов. энциклопедия, 1976. Т. 3. С. 805–806.
2. Медушевский В. Какая наука нужна музыкальной культуре. *Советская музыка*. 1977. № 12. С. 78–84.

3. Музыкальное искусство и наука: сборник статей /Под ред. Е. Назайкинского. М.: Музыка, 1978. Вып. 3. 230 с.
4. Назайкинский Е. О роли музыкознания в современной культуре. *Советская музыка*. 1982. № 5. С. 51–54.
3. Рагс Ю. Теоретическое музыкознание. М.: ГМПИ им. Гнесиных, 1983. 64 с.

Тема 3. Теоретичне осягнення музики в Середньовіччі та епоху Відродження

1. Окресліть роль музики в працях Аврелія Кассіодора, Северина Боеція, Августина, Ісидора Севільського, Іоанна Скотта, Фоми Аквінського, Роджера Бекона.
2. В яких працях учених епохи Відродження розкривається роль музики в розвитку емоційних основ у житті людини?
3. Схарактеризуйте музичні жанри середньовічної культури та епохи Відродження.
4. Назвіть композиторські школи епохи Відродження, їх представників.

Література:

1. Герцман Е. Пифагорейское музыкознание. Начала древнегреческой науки о музыке. М.: «Гуманитарная Академия», 2003. 384 с.
2. Земцовский. И. Текст. Культура. Человек: опыт синтетической парадигмы. *Советская музыка*. 1982. № 8. С. 34–45.
3. История европейского искусствознания. От Античности до конца XVIII века /Отв. ред. Б. Виппер, Т. Ливанова. М., 1963. 435 с.
4. Музыкальная эстетика западноевропейского Средневековья и Возрождения /Сост. текстов и вступ. ст. В. Шестакова. М.: Музыка, 1966. 574 с.
5. Проблемы музыкальной науки: сборник статей /Ред. И. Прудникова. М.: Советский композитор, 1972. Вып. 1. 396 с.

6. Уколова В. Античное наследие и культура раннего Средневековья (конец V – середина VII века). М.: «Наука» 1989. 320 с.

7. Чередниченко Т. Музыка в истории культуры. Долгопрудный: Аллегро пресс, 1994. Вып. 1. 215 с.

Тема 4. Музичне мистецтво епохи Просвітництва і XIX ст.

1. Окресліть праці енциклопедичного характеру, в яких розглядаються проблеми теорії, історії, естетики музичного мистецтва, властивості музичної творчості та сприйняття.

2. Назвіть праці, присвячені творчості композиторів.

3. Розкрийте головні тенденції розвитку музичного мистецтва в «добу розуму та просвітництва».

4. Окресліть стильові напрямки XVIII – XIX ст. і їх вияв у композиторській творчості.

Література:

1. Бэлза И. Исторические судьбы романтизма и музыка: Очерки. М.: Музыка, 1985. 255 с.

2. Ванслов В. Эстетика романтизма. М.: Искусство, 1966. 497 с.

3. Конен В. Д. Этюды о зарубежной музыке. М.: Музыка, 1975. 482 с.

4. Ливанова Т. История западноевропейской музыки до 1789 года. М.: Музыка, 1982. Т. 2. 668 с.

5. Лобанова М. Западноевропейское музыкальное барокко: проблемы эстетики и поэтики. М.: Музыка, 1992. 320 с.

6. Соллертинский И. Романтизм: его общая и музыкальная эстетика. М.: Музгиз, 1962. 48 с.

Тема 5. Проблеми розвитку музичного мистецтва XX – початку XXI ст.

1. Розкрийте інноваційні пошуки в музичному мистецтві XX ст. як ознаки епохи глобалізації (в композиторській, виконавській сферах).
2. Охарактеризуйте постмодернізм як напрямок у музичному мистецтві XX ст.
3. Розкрийте особливості композиторської творчості на зламі XX – XXI століть (в українському музичному просторі).
6. Окресліть шляхи розвитку західноєвропейського музичного мистецтва другої половини XX – початку XXI ст.

Література:

1. Герасимова-Персидська Н. Нове в музичному хронотопі кінця тисячоліття. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Київ, 1998. Вип. 28. С. 32–39.
2. Герасимова-Персидська Н. XXI століття і musica mundana. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. 2008. № 1 (1). С. 90–97.
3. Дьячкова Е. Между действием и медитацией: украинская музыка 90-х. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.niurr.gov.ua/ru/ukr_rus/bulletin_4/dyachkova.htm
4. Зинькевич Е. Метафоры музыкального постмодерна. *Искусство XX века: уходящая эпоха?*: сб. статей /Сост. и ред. В. Валькова, Б. Гецелев. Нижний Новгород : НГК им. М. И. Глинки, 1997. Т. 2. С. 259–272.
5. Ильин И. Постмодернизм от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа. М.: Интрада, 1998. 256 с.
6. История зарубежной музыки. XX век /Отв. ред. Н. Гаврилова. М.: МГК им. П. И. Чайковского, 2010. 260 с.
7. Казанцева Л. Полистилистика в музыке. Казань : КГК, 1996. 36 с.
8. Шип С. Про «техніцизм» в авангардистській музиці. *Музика*. 1979. № 3. С. 7–9.

Тема 6. Українське музичне мистецтво: історія та сучасність

1. Визначте джерела української музики.
2. Схарактеризуйте стильові особливості партесних концертів. Назвіть їх творців.
3. Назвіть представників «золотої» доби української музики. Охарактеризуйте творчість Д. Бортнянського, А. Веделя, М. Березовського.
4. Окресліть розвиток української музики в першій половині XIX ст.
5. Схарактеризуйте творчість М. Лисенка.
6. Розкрийте засади творчості послідовників М. Лисенка.
7. Виокремте головні жанрові моделі у творчості Л. Ревуцького та Б. Лятошинського.
8. Окресліть особливості композиторського письма композиторів-шістдесятників.

Література:

1. Архимович Л., Гордійчук М. М. Лисенко. К.: Музична Україна, 1992. Вид. 3-є. 253 с.
2. Булат Т. Микола Лисенко. К.: Музична Україна, 1973. 107 с.
3. Бялик М. Л. Н. Ревуцкий. Л.: Советский композитор, 1979. 165 с.
4. Витвицький В. Максим Березовський: життя і творчість. Джерзі Сіті : Вид-во М. П. Коць, 1974. 95 с.
5. Волинський Й. Дмитро Бортнянський і Західна Україна. *Українське музикознавство*. К.: Музична Україна, 1971. Вип. 6. С. 185–200.
6. Герасимова-Персидська Н. Хоровий концерт на Україні в XVII – XVIII ст. К.: Муз.Україна, 1978. 182 с.
7. Корній Л. Історія української музики. Частина перша (Від найдавніших часів до середини XVIII ст.). Київ – Харків – Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, 1996. 314 с.
8. Лісецький С. Кирило Стеценко. К.: Музична Україна, 1974. 48 с.
9. Павлишин С. Музика двадцятого століття : навч. посібник. Львів: БаК, 2005. 232 с.

10. Ревенко Н. До питання визначення тенденцій розвитку музичного мистецтва України 80–90-х років XX століття. *Актуальні проблеми історії та практики художньої культури*: зб. наукових праць. К.: Міленіум, 2005. Вип. 14. С. 154–161.

11. Сучасна українська академічна музика (М. Скорик, В. Сильвестров та ін.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lektsii.net/1-87965.html>

12. Сюта Б. Українська музика молодшої генерації композиторів [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://www.musica-ukrainica.odessa.ua/_main.html

Тема 7. Музичний жанр і музичний стиль в контексті розвитку культури

1. Розкрийте сутність поняття «жанр» як фундаментальної категорії музики.
2. Розкрийте сутність поняття «музичний стиль».
3. Визначте аспекти взаємодії жанру та стилю в музичному мистецтві.

Література:

1. Іонов В. І Категорії жанру і стилю у контексті історіографічного дослідження музично-творчого процесу. *Культура і сучасність*. 2014. № 2. С. 88–94.

2. Коменда О. Поняття жанру в сучасному музикознавстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39411/11-komenda.pdf?sequence=1>.

3. Коханік І. Проблема музикального стилю і стилізація в контексті постмодернізму. *Науковий вісник Одеської держ. муз. академії ім. А. Нежданової: музичне мистецтво і культура*. Одеса, 2003. Вип. 4. Кн. 2. С. 35–41.

4. Лігус О. Теоретичні аспекти співвідношення музичного стилю і жанру. *Вісник КНУКІМ*. 2016. Вип. 35. С. 129–137.
5. Лобанова М. Музыкальный стиль и жанр: история и современность. М.: Советский композитор, 1990. 312 с.
6. Медушевский В. К проблеме сущности, эволюции и типологии музыкальных стилей. *Музыкальный современник: сборник статей* /Редкол.: В. Задерацкий и др. М.: Советский композитор, 1984. Вып. 5. С. 5–17.
7. Михайлов М. Стиль в музыке. Л.: Музыка, 1981. 262 с.
8. Проблемы музыкального стиля: сборник научных трудов. М.: МГК им. П. И. Чайковского. М., 1982. 157 с.
9. Соколов О. К проблеме типологии музыкальных жанров. *Проблемы музыки XX века: сборник статей*. Горький: ГК им. М. Глинки, 1977. С. 12–58.
10. Сохор А. Теория музыкальных жанров: задачи и перспективы. *Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров*. М.: Музыка, 1971. С. 292–310.

ПИТАННЯ ДЛЯ ІСПИТУ

1. Роль М. Лисенка у розвитку української музичної культури. Головні жанрові сфери творчості.
2. Музикознавство як наукова дисципліна, предмет його дослідження.
3. Українська музична культура епохи бароко. Загальна характеристика головних музичних жанрів (кант, партесний концерт, шкільна драма з музикою).
4. Музичні жанри доби Середньовіччя та Відродження. Франко-фламандська та римська школи «строногого стилю».
5. Творчість представників золоті доби української музики. Класичний хоровий концерт.
6. Західноєвропейська музика кінця XIX – початку XX століття: головні стильові напрямки, музичні жанри.
7. М. Грінченко – подвижник української музичної науки.
8. Національні композиторські школи кінця XIX – початку XX століття.
9. Творчість М. Леонтовича, жанрово-стильова специфіка хорової творчості.
10. Музика – мистецтво інтонованого змісту.
11. Загальна характеристика художнього-естетичного напрямку «класицизм» у музиці, жанрові моделі творчості віденських класиків (Й. Гайдн, В.-А. Моцарт, Л. Бетовен).
12. Стилiстична панорама української музики 1990-х рр. – початку XXI ст.
13. Інструментально-ансамблева творчість Д. Бортнянського в контексті його доби.
14. Жанр як музичний феномен. Класифікація музичних жанрів.
15. Дослідження проблем українського музичного бароко і класицизму в музикознавчих працях М. Гордійчука.
16. С. Людкевич – композитор, музикознавець, педагог.

17. Л. Ревуцький та Б. Лятошинський – класики української композиторської школи.
18. Стиль як історична категорія. Індивідуальний стиль композитора.
19. Жанрові, стильові особливості, тематика творчості В. Сильвестрова, М. Скорика.
20. Стилісична панорама української музики періоду незалежності.
21. Виконавське музикознавство в системі сучасної музичної науки.
22. Українська церковна та світська музика XVI – XVII століть.
23. «Музичні інструменти українського народу» Г. Хоткевича – ґрунтовне дослідження в українському інструментознавстві.
24. Художні особливості та стильові прояви західноєвропейського романтизму.
25. Композиційно-драматургічні особливості Другої симфонії Л. Ревуцького.
26. Теоретичні проблеми історії музики. «Персонально-монографічна» та «узагальнено-панорамна» гілки історичного музикознавства.
27. Загальні проблеми теоретичного музикознавства.
28. Інтонія мовна і музична. Типи інтонацій (емоційна, логічно-змістова, жанрово-ситуативна, емоційна).
29. Б. Асаф'єв і теорія інтонації.
30. Творчість представників «перемишльської композиторської школи».

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Авангардизм – узагальнююча назва течій сучасного музичного мистецтва, якому притаманний розрив із традиціями класичної музики, пошук нових форм і виражальних засобів. До авангардизму в музиці належить алеаторика, додекафонія, електронна, пуантилістична, сонористична, конкретна та ін. музика.

Акустика музична – вивчає природу музичних звуків і співзвуч, музичні системи та фізичні закономірності музики у зв'язку з її сприйняттям і відтворенням. Акустика музика вивчає такі явища як висота, сила, тембр і тривалість музичних звуків, консонанс і дисонанс, музичні системи, музичний слух, співочий голос, музичні інструменти, електронну музику тощо.

Алеаторика – напрямок сучасної музики, який проголошує випадковість першоджерелом творчості та виконавства.

Антична музика – музика Давньої Греції та Давнього Риму.

Атональна музика – музика, створена поза ладовими та гармонічними зв'язками. Принцип атональної музики полягає в рівноправності всіх тонів, відсутності тяжіння між ними та ладового центру, що їх об'єднує.

Бароко (від італ. *Barocco* – примхливий) – стиль європейського мистецтва XVI – XVII ст. Твори музичного бароко характеризуються утвердженням генерал-баса, мажорно-мінорної системи, розвитком хроматизму, появою форм партити, сюїти, фуги та зближенням із естетикою просторових мистецтв – монументальність, величність, наявність сильних афектів тощо.

Музика бароко – це стиль європейської класичної музики в період близько 1600 – 1750 рр. Головним у цій музиці було вираження емоцій. Найбільш значущим художнім досягненням епохи бароко була поява нового жанру, що втілював дух часу – опери.

Григоріанський хорал (від лат. *choralis* – піснеспів) – традиційний одноголосий, унісонний спів католицької церкви. Його мелодика підпорядкована богослужбовому тексту, заснована на нерегулярному

чергуванні довгих і коротких тривалостей, на середньовічних діатонічних церковних ладах. Григоріанський хорал – основа ранніх форм європейської поліфонії.

Додекафонія (dodecaphone – дванадцятизвуччя) – один із видів композиторської техніки XX ст., такий метод, коли весь твір будується на дванадцятизвуківій серії. Естетичний сенс додекафонії полягає в досягненні єдності та логічності зв'язку за відсутності тональних відносин.

Експериментальна музика (від лат. *experimentum* – дослід) – музика, створена з використанням незвичного звукового матеріалу, пошуку нових звукових сфер і прийомів. У XX ст. до електронної музики належали конкретна, електронна та світломузика.

Жанр музичний (франц. *genre* – рід, тип, вид, манера) – багатозначне поняття, яке характеризує класифікацію музичної творчості за родами та видами, виходячи з їх походження, умов виконання, сприймання та ін. ознак (зміст, структура, засоби виразності, склад виконавців тощо). Поняття «жанр музичний» використовується в різних аспектах (широкому – оперний жанр, симфонічний жанр, камерний жанр і ін.; у вузькому – велика опера, комічна опера, лірична опера, музична драма та ін.; симфонія, камерна симфонія, сюїта; увертюра; поема; соната, квартет і ін.; аріозо, каватина, романс, пісня та ін.). Склад виконавців і спосіб виконання визначають найпоширеніший поділ жанрів на вокальний та інструментальний, які, диференціюються за ін. ознаками.

Імпресіонізм (від франц. *impression* – враження) – напрям у музиці, який характеризується яскравістю, втіленням скороминущих вражень, одухотвореною пейзажністю, колоритними жанровими зображеннями, музичними портретами. До представників імпресіонізму в музиці належать К. Дебюссі, М. Равель та ін.

Інтерпретація (лат. *interpretation* – тлумачення) – художньо-звукова реалізація музичного тексту в процесі виконання, яка залежить від задуму автора та його індивідуальних особливостей, принципів школи або напрямку,

до яких належить виконавець. Теорія музичної інтерпретації складається з другої половини ХХ ст. як галузь музикознавства.

Інтонція – звукове втілення музичної думки, основний носій музичного змісту. Комплекс характерних особливостей музичної форми (висотних, ритмічних, тембрових і ін.), які зумовлюють її емоційне та смислове значення для сприймання. Мелодичний зворот, найменша частина мелодії, яка має виражальне значення. Точне (музичне й акустичне) відтворення висоти і характеру звуків голосом, на інструментах із вільним строем.

Історія музики – наука, що вивчає розвиток музичного мистецтва як історичного процесу – від зародження до сучасності, включаючи як загальну історію музики, так і розвиток музичного мистецтва окремих країн і народів. До сфери історії музики належать явища, пов'язані з народною та професійною музичною культурою, історією музичного виконавства, музично-суспільним життям, музичним побутом тощо. Навчальна дисципліна, яка вивчається в спеціальних музичних навчальних закладах.

Класицизм (від лат. classicus – зразковий) – стиль в мистецтві ХVII – початку ХVIII ст., значення якого полягає в тому, що суть буття глибока, розумна, гармонійна і утверджує єдність та порядок у світі. В музиці класицизм пов'язаний із творчістю Х. В. Глюка, Й. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. Бетовена, М. Березовського, Д. Бортнянського та ін.

Комічна опера – комедійна за змістом опера. Починаючи з ХVIII ст. існували такі різновиди комічної опери: в Італії – опера буффо, в Англії – баладна опера, в Австрії, Німеччині – зінгшпіль, в Україні – комічна опера.

Лекторська практика – одна з форм підготовки музикознавців до музично-просвітницької діяльності. Головне завдання лекторської практики – пробудити інтерес студентів до музично-просвітницької і музично-критичної діяльності в усьому багатоманітні, познайомити їх із різними формами організації та проведення концертів, сформувати навички практичної лекторської роботи з аудиторією тощо.

Методологія (від гр. *methodos* – спосіб пізнання і *logos* – наука).

Сукупність основних дослідницьких положень певної галузі науки.

Музикознавство – наука, що вивчає музику як особливу форму осягнення світу, її зв'язки з дійсністю та іншими галузями людської культури, закономірності та особливості музичного мистецтва, які визначають його специфічний характер. До музикознавства належить низка наукових і навчальних дисциплін історичного та теоретичного спрямування, так само музичні сфери етнології, фольклористики, естетики, педагогіки, психології, соціології, акустики, біофізики, біомеханіки, інформатики, кібернетики, електроніки, архівістики, бібліографії, палеографії, текстології, критики, нотографії, інструментознавства та ін. галузей, які постійно збагачують музикознавство новими відомостями.

Історичне музикознавство досліджує цілісну картину розвитку музичного мистецтва у соціальному та культурному контекстах, еволюцію та періодизацію його історичного розвитку, характеризує домінуючі музично-естетичні погляди, напрямки та течії, стилі та жанри, вивчає інструментарій, концертно-виконавську та видавничу діяльність, біографії діячів музичного мистецтва.

Теоретичне музикознавство досліджує основні закономірності музики, що усталилися в процесі її історичного розвитку, композиційні засоби та прийоми. Вивченню окремих елементів музики присвячені такі музично-теоретичні дисципліни, як гармонія, поліфонія, інструментознавство, вчення про музичні форми. До області теоретичного музикознавства відносяться також науково-методичні дисципліни, які розробляють принципи музичного виконання (сольного та хорового співу, диригентського мистецтва, гри на різних інструментах) і розвитку музичного слуху (сольфеджіо).

«Зараз є дві тенденції в сучасному культурному світі, за однією з них музикознавство – освітня дисципліна, пов'язана з вивченням біографії композиторів, умов створення творів, їхньої побудови, мови. За іншою, музикознавство виступає як гуманітарна наука, де досліднику потрібно

піднятися на рівень узагальнення, побачити культурний контекст, минуле і майбутнє, культурні зв'язки між епохами і країнами» (В. Жаркова).

Музична журналістика відображає форму реалізації особливої музично-літературної діяльності, що належить до прикладного музикознавства. Музична журналістика – один із способів вияву як музичної критики (критичної думки), так і музичного просвітництва, популяризації та пропаганди, публіцистики, спрямованої на музично-культурний процес.

Музична критика – галузь музикознавства, що займається аналізом і оцінкою явищ музичної практики минулого і сучасності з певних естетичних позицій, виступаючи посередником між автором, виконавцем і слухачем.

Музичне виконавство – спосіб виявлення смислу музичного твору, що виконується в ситуації комунікативного акту між виконавцем і слухачем та генерує нову інформацію. В аспекті актуального інтонування музичне виконавство розглядається як самостійна творча практика, тобто особливий спосіб закріплення, відтворення та розвитку музичного досвіду людини (М. Давидов).

Неокласицизм – напрямок у музиці 20–30-х рр. XX ст., що звертається до принципів музичного мислення та жанрів, типових для бароко. Представниками неокласицизму в музиці були А. Оннегер, Ф. Пуленк, П. Гіндеміт, І. Стравинський.

Неоромантизм – пізній період романтизму, пов'язаний із творчістю Й. Брамса, А. Брукнера, Г. Малера, Ф. Ліста, Р. Штрауса, які зверталися до естетики романтизму на знак протесту проти надмірностей другого авангарду.

Неофольклоризм – оновлення засобів композиторського письма в європейській музиці першої третини XX ст. шляхом опори на фольклор (Б. Барток, З. Кодай, Б. Лятошинський, Д. Мійо, Л. Яначек, Г. Свирідов).

Опера (від італ. *opea* – праця, дія, твір) – вид театрального мистецтва, музично-сценічний твір, заснований на синтезі музики, слова, дії. Опера виникла в Італії в кінці XVI ст. як спроба групи вчених-гуманістів, літераторів і музикантів відродити давньогрецьку трагедію у вигляді *dramma per musica*, яка

була реалізована в творчості К. Монтеверді на початку XVII ст. («Орфей», «Аріадна»). У XVIII ст. опера набула класичних рис, а композитори неаполітанської оперної школи (А. Скарлатті) започаткували класичну оперу-серія, у Франції зародилася лірична трагедія (Ж. Б. Люллі, Ж. Ф. Рамо). В Англії творцем опери був Г. Перселл, у Німеччині – Р. Кайзер. Прагнення наблизити оперу до ідей просвітителів спричинило оперну реформу Х. В. Глюка. Вершиною розвитку опери у XVIII ст. стала творчість В. А. Моцарта. Розквіту та оновлення опера набула під впливом ідей романтизму в Італії (Л. Керубіні, Дж. Россіні, Г. Доніцетті, Дж. Верді), Франції (Ф. Галеві, Д. Обер, Д. Мейєрбер), Німеччині (К. М. Вебер, пізніше Р. Вагнер). У другій половині XIX ст. посилюлися тенденції реалізму в французькій ліричній опері (Ш. Гуно, Ж. Массне), італійському веризмі (П. Масканьї, Р. Леонкавалло, почасти Дж. Пуччіні та в пізніх операх Дж. Верді), представників польської (С. Монюшко), української (С. Гулак-Артемівський, М. Лисенко), чеської (А. Дворжак, Б. Сметана, Л. Яначек) та ін. музичних культур. У XX ст. до оперного жанру звертаються такі композитори – імпресіоністи (К. Дебюссі, К. Шимановський), експресіоністи (А. Берг, А. Шенберг), неокласицисти (Ф. Бузоні, І. Стравинський, П. Гіндеміт), поряд із якими створюють опери Б. Бріттен, Д. Гершвін, З. Кодай, українські композитори – М. Леонтович, К. Данькевич, В. Губаренко, В. Кирейко, Б. Лятошинський, Г. Майборода, О. Білаш, А. Кос-Анатольський і ін.

Партесний концерт – вокально-ансамблевий музичний жанр XVII – першої половини XVIII ст. в українській музиці, побудований на протиставленні-змаганні різних хорових груп а *sappella*, де ансамблеві епізоди часто пов'язані з кантовим триголоссям. Це багатоголоса, розгорнута одночастинна композиція, в якій домінує гомофонно-гармонічна фактура. Одна з найбільш розвинених форм професійної хорової музики, найвище її досягнення доби бароко. Жанр партесного концерту розквітнув у творчості С. Пекалицького та М. Дилецького.

Полістилістика (від гр. *poly* – багато і *style* – стиль) – техніка музичної композиції, зумисне поєднання в рамках одного музичного твору несумісних, або відмінних, різних стильових елементів. У музиці другої половини ХХ ст. велика кількість прийомів полістилістики надає можливість класифікувати полістилістичні прийоми за ступенем їхнього віддалення від стилістичного першоджерела (алюзія, цитування, колаж тощо). «Музичний полістилізм за зовнішньою формою та за внутрішнім змістом прагне поєднати найрізноманітніші шари музичного мистецтва, починаючи навіть з самих «вульгарних» та «маргінальних» для академічної культури зразків, і закінчуючи зразками «високої культури», з метою відтворення певних універсалій» (В. Пенюк). Приклади полістилістичних творів віднайдемо в доробку Ч. Айвза, А. Шнітке, Ю. Гомельської та ін.

Стиль музичний – сукупність засобів і прийомів художньої виразності, яка історично склалася і відображає естетичні погляди різних суспільних груп певної епохи або творчого напрямку. Поняття «стиль музичний» визначає значні етапи розвитку музичного мистецтва (напр., класицизм, романтизм, бароко, рококо, сентименталізм, веризм, імпресіонізм, експресіонізм) і ін. стилі, відображаючи характерні ознаки певного шару музичного мистецтва, його національної або етнічної приналежності. Крім того, поняттям стилю музичного визначають індивідуальну творчу манеру композитора.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович М. Станислав Людкевич: композитор, музиколог. Львів: Veritas, 2007. 64 с.
2. Асташев Д. Смысловые грани феномена «музыка» в учениях Античности и европейского Средневековья: лекции по истории музыки. М.: МГУКИ, 2007. 38 с.
3. Березовчук Л. Музыкальный жанр как система функций. *Проблемы музыкознания*. М., 1989. Вып. 2. С. 95–122.
4. Бонфельд М. Введение в музыкознание : учеб. пособие для вузов. М.: ВЛАДОС, 2001. 219 с.
5. Бонфельд М. История музыкознания: учебное пособие. М.: ВЛАДОСПРЕСС, 2011. 320 с.
6. Вопросы музыковедения: сборник статей. Ташкент : Фан, 1971. 199 с.
7. Герасимова-Персидська Н. Нове в музичному хронотопі кінця тисячоліття. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Київ, 1998. Вип. 28. С. 32–39.
8. Герасимова-Персидська Н. ХХІ століття і musica mundana. *Часопис Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського*. 2008. № 1. С. 90–97.
9. Герцман Е. Пифагорейское музыкознание. Начала древнегреческой науки о музыке. СПб: Гуманитарная академия, 2003. 384 с.
10. Глушук Т. Стилєві процеси в інструментальному виконавстві другої половини ХХ століття: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції “Кобзарство в контексті становлення української професійної музичної культури”. К., 2005. С. 148–153.
11. Гуляницкая Н. Руководство к изучению основ музыковедения. М.: РАМ им. Гнесиных, 2004. 78 с.
12. Демченко А. Введение в музыкознание. Саратов: Pan-Art, 2002. 40 с.
13. Друскин М. Зарубежная музыкальная историография. М.: Музыка, 1994. 64 с.
14. Евдокимова Ю., Симакова Н. Музыка эпохи Возрождения. М.: Музыка, 1982. 252 с.
15. Земцовский И. Текст – Культура – Человек: опыт синтетической парадигмы. *Советская музыка*. 1982. № 8. С. 34–45.
16. Зінська Т. Музично-виконавське мистецтво в соціокультурному просторі України кінця ХХ – початку ХХІ століття: автореферат дис. ...канд. мист. 26.00.01. К., 2011. 18 с.

17. Зінкевич О., Чекан Ю. Музична критика. Теорія та методика : навч. посібник. Чернівці : Книги – ХХІ, 2007. 424 с.
18. Калениченко А. Напрями, стилі, течії та естетичні ситуації в українській музиці. *Українське мистецтвознавство*. К.: ІМФЕ, 2009. Вип. 9. С. 106–112.
19. Катрич О. Поняття стильового «архетипу» в композиторській та виконавській творчості. *Київське музикознавство*. К., 1999. Вип. 2. С. 123–129.
20. Кашина Н. Жанр как эстетическая категория. М.: Знание, 1984. 64 с.
21. Кияновська Л. Стильова еволюція галицької музичної культури ХІХ – ХХ ст. Тернопіль: Астон, 2000. 340 с.
22. Козаренко О. Українська національна музична мова: генеза та сучасні тенденції розвитку: дис... доктора мист. К., 2001. 387 с.
23. Кононова М. Виконавська рефлексія як об'єкт дослідження сучасного музикознавства. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. К., 2012. Вип. 103. С. 38–48.
24. Корній Л., Сюта Б. Історія української музичної культури: підручник. К.: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. 736 с.
25. Кремлев Ю. Интонация как образ в музыке. *Интонация и музыкальный образ*. М.: Музыка, 1965. С.35–52.
26. Курченко А. Музыковедение: история, теория, творчество: сб. ст. /Под ред. М. Сидорова. М.: МГУКИ, 2014. 154 с.
27. Курышева Т. Музыкальная журналистика и музыкальная критика: учеб. пособие. М.: Владос-Пресс, 2007. 294 с.
28. Курышева Т. Что такое прикладное музыковедение? *Музыкальная академия*. 1993. № 4. С. 160–163.
29. Медушевский В. Интонационная форма музыки. М.: Музыка, 1993. 254 с.
30. Мельник Л. Музична журналістика: теорія, історія, стратегії. На прикладах із щоденної преси Львова від початків до сьогодення: монографія. Львів : ЗУКЦ, 2013. 383 с.
31. Михайлов М. Стиль в музыке. Л.: Музыка, 1981. 284 с.
32. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации. К., 2012. 272 с.
33. Музыкальная культура Древнего мира /Авт. вступ. статьи и ред. проф. Р. Грубер. Л.: Музгиз, 1937. 256 с.
34. Музыкальная эстетика западноевропейского Средневековья и Возрождения. М.: Музыка, 1966. 574 с.
35. Назайкинский Е. Стиль и жанр в музыке: учебное пособие. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. 248 с.

36. Немкович О. Основні тенденції розвитку української музикознавчої науки в 1960–1980-ті рр. *Теоретичні та практичні питання культурології*. Мелітополь, 2004. Вип. 15. С. 3–16.
37. Немкович О. Українське музикознавство ХХ ст. як система наукових дисциплін. К. : ТОВ “Вид-во “Сталь”, 2006. 534 с.
38. Основы теоретического музыкознания : учеб. пособие /Под ред. М. Ройтерштейна. М.: Академия, 2003. 272 с.
39. Попова Т. Музыкальные жанры и формы. М.: Госмузиздат, 1954. 384 с.
40. Ревенко Н. До питання визначення тенденцій розвитку музичного мистецтва України 80–90-х років ХХ століття. *Актуальні проблеми історії та практики художньої культури*. К.: Міленіум, 2005. Вип. 14. С. 154–161.
41. Редя В. Лекторський практикум музикознавця: хрестоматія. К.: НАКККиМ, 2015. 136 с.
42. Ржевська М. На зламі часів. Музика Наддніпрянської України першої третини ХХ століття у соціокультурному контексті: монографія. К.: Автограф, 2005. 352 с.
43. Смирнова Т. Жанр как эстетическая категория. *Музыкальное мышление: сущность, категории, аспекты исследования: сборник статей* /Сост. Л. Дыс. К.: Музична Україна, 1989. С. 68–74.
44. Сохор А. Музыка как вид искусства. М.: Музыка, 1970. Изд. 2-е. 192 с.
45. Сохор А. Теория музыкальных жанров: задачи и перспективы. *Теоретические проблемы музыкальных форм и жанров*. М.: Музыка, 1971. С. 292–309.
46. Сохор А. Эстетическая природа жанра в музыке. *Вопросы социологии и эстетики музыки*. Л.: Сов. композитор, 1981. Т. 2. С. 231–293.
47. Суханцева В. Музыка как мир человека. (От идеи вселенной – к философии музыки). К.: Факт, 2000. 176 с.
48. Уколова В. Последний римлянин «Бозций». М.: «Наука» 1987. 160 с.
49. Холопова В. Музыка как вид искусства: учебное пособие. М.: Лань, Планета музыки, 2014. 320 с.
50. Холопова В. Теория музыки: мелодика, ритмика, фактура, тематизм: учебное пособие. СПб: Лань, 2010. 367 с.
51. Цыпин Г. Музыкально-исполнительское искусство: теория и практика. СПб.: Алетейя, 2001. 320 с.
52. Шаповалова Л. Апология когнитивного музыковедения. *Мир музыки*. Баку: Издание Бакинской консерватории, 2013. № 1. С. 49–55.

53. Шаповалова Л. Интерпретология как интегративная наука. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики*. Х.: ХУКіМ ім. І. Котляревського, 2013. Вип. 46. С. 289–300.
54. Шип С. Музична форма: від звуку до стилю. К.: Заповіт, 1998. 364 с.
55. Шип С. Музичний жанр в методологічному аспекті. *Науковий вісник НМАУ ім. П. І. Чайковського*. Культурологічні проблеми української музики (наукові дискурси пам'яті академіка І. Ф. Ляшенка. К., 2002. С. 154–177.
- Додаткова:
56. Архимович Л., Гордійчук М. М. Лисенко. К., 1992. Вид. 3-є. 253 с.
57. Асаф'єв Б. Музыкальная форма как процесс. Л.: Музыка, 1971. 376 с.
58. Белза І. Б. М. Лятошинський. К.: Мистецтво, 1947. 62 с.
59. Бэлза И. Исторические судьбы романтизма и музыка: Очерки. М.: Музыка, 1985. 255 с.
60. Борис Николаевич Лятошинский: сб. статей /Сост. М. Копица. К., 1987. 184 с.
61. Булат Т. Микола Лисенко. К.: Музична Україна, 1973. 107 с.
62. Бялик М. Л. Ревуцький: Риси творчості. К.: Музична Україна, 1973. 200 с.
63. Грінченко М. Історія української музики: монографія /Під ред. І. Соневицького. Нью-Йорк: Український музичний інститут, 1961. Вид. 2-е. 192 с.
64. Зинькевич Е. Метафоры музыкального постмодерна. *Искусство XX века: уходящая эпоха?: сб. статей /Сост. и ред. В. Валькова, Б. Гецелев*. Нижний Новгород : НГК им. М. И. Глинки, 1997. Т. 2. С. 259–272.
65. История мировой музыки. Жанры. Стили. Направления /Авт.-сост. А. Минакова, С. Минаков. М.: Эксмо, 2010. 564 с.
66. Історія української музики: в 6 т. /Відпов. ред. М. Гордійчук. К.: Наукова думка, 1989. Т. 1: Від найдавніших часів до середини ХІХ ст. 448 с.
67. Історія української музики: в 6 т. /Ред. колегія Т. Булат та ін. К.: Наукова думка, 1989. Т. 2: Друга половина ХІХ ст. 464 с.
68. Історія української музики: в 6 т. /Ред. колегія М. Загайкевич, А. Калениченко, Н. Семененко. К.: Наукова думка, 1990. Т. 3: Кінець ХІХ - початок ХХ ст. 424 с.
69. Історія української музики: в 6 т. /Ред. колегія Л. Пархоменко, О. Литвинова, Б. Фільц. К.: Наукова думка, 1992. Т. 4: 1917 – 1941. 616 с.
70. Казанцева Л. Полистилистика в музыке. Казань: КГК, 1996. 36 с.
71. Кияновська Л. Мирослав Скорик: творчість мистця у дзеркалі епохи: монографія. Львів: Сполом, 1998. 216 с.
72. Кияновська Л. Син сторіччя Микола Колесса: монографія. Львів: Вид-

во НТШ, 2003. 378 с.

73. Корній Л. Історія української музики (від найдавніших часів до середини XVIII ст.). Київ–Харків–Нью-Йорк, 1996. Ч. 1. 314 с.

74. Корній Л. Історія української музики. Друга половина XVIII ст. К.–Х.: Вид-во М. П. Коць, 1998. Ч. 2. 387 с.

75. Корній Л. Історія української музики. Кінець XIX – початок XX ст. Київ–Нью-Йорк: Видавництво М. П. Коць, 2001. Ч. 3. 480 с.

76. Коханик І. Проблема музикального стилю и стилеобразования в контексте постмодернізму. Науковий вісник Одеської держ. муз. академії ім. А. Нежданової: музичне мистецтво і культура. Одеса, 2003. Вип. 4. Кн. 2. С. 35–41.

77. Лігус О. Теоретичні аспекти співвідношення музичного стилю і жанру. *Вісник КНУКІМ*. 2016. Вип. 35. С. 129–137.

78. Лісецький С. Лев Миколайович Ревуцький. К.: Наукова думка, 1989. 184 с.

79. Медушевский В. Музыкальная наука: Какой ей быть сегодня? *Советская музыка*. 1988. № 11. С. 84.

80. Медушевский В. К проблеме сущности, эволюции и типологии музыкальных стилей. *Музыкальный современник: сборник статей /Редкол.: В. Задерацкий и др. М.: Советский композитор, 1984. Вып. 5. С. 5–17.*

81. Михайлов М. Стиль в музыке. Л.: Музыка, 1981. 262 с.

82. Москаленко В. Лекции по музыкальной интерпретации. К., 2012. 272 с.

83. Немкович О. Микола Грінченко і становлення національної композиторської школи в Україні. *Народна творчість та етнографія*. К., 1997. № 4. С. 41–49.

84. Немкович О. Музично-історична спадщина М. Гордійчука в контексті українського музикознавства другої половини XX ст. *Українське музикознавство*. К. : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2000. Вип. 29. С. 245–253.

85. Немкович О. Науковий доробок А. Мухи в контексті українського музикознавства другої половини XX – початку XXI ст. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць*. К.: ДАКККіМ, 2003. Вип. 3–4. С. 53–64.

86. Павлишин С. Музыка двадцатого столетия : навч. посібник. Львів: БаК, 2005. 232 с.

87. Рагс Ю. Теоретическое музыкознание. М.: ГМПИ им. Гнесиных, 1983. 64 с.

88. Холопов Ю. Ладовая теория Б. Л. Яворского. *Музыкально-теоретические системы*. М., 2006. С. 375–394.

89. Шип С. Теория художественных стилей: учеб. пособие. Одесса:

Науковець, 2007. 32 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

90. Дьячкова Е. Между действием и медитацией: украинская музыка 90-х. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.niurr.gov.ua/ru/ukr_rus/bulletin_4/dyachkova.htm

91. Коменда О. Поняття жанру в сучасному музикознавстві [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39411/11-komenda.pdf?sequence=1>

92. Сучасна українська академічна музика (М. Скорик, В. Сильвестров та ін.). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://lektsii.net/1-87965.html>

93. Сюта Б. Українська музика молодії генерації композиторів [Електронний ресурс]. Режим доступу : [http://www.musica – ukrainica. odessa.ua/_main.html](http://www.musica-ukrainica.odessa.ua/_main.html)